

UCHWAŁA NR XXX/412/21
SEJMIKU WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

z dnia 29 marca 2021 r.

**w sprawie przyjęcia „Raportu z działań podejmowanych w 2020 roku w ramach realizacji
Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2017-2020”**

Na podstawie art. 14 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1668) oraz art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2050) uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Raport z działań podejmowanych w 2020 roku w ramach realizacji Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2017-2020”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Województwa Świętokrzyskiego.

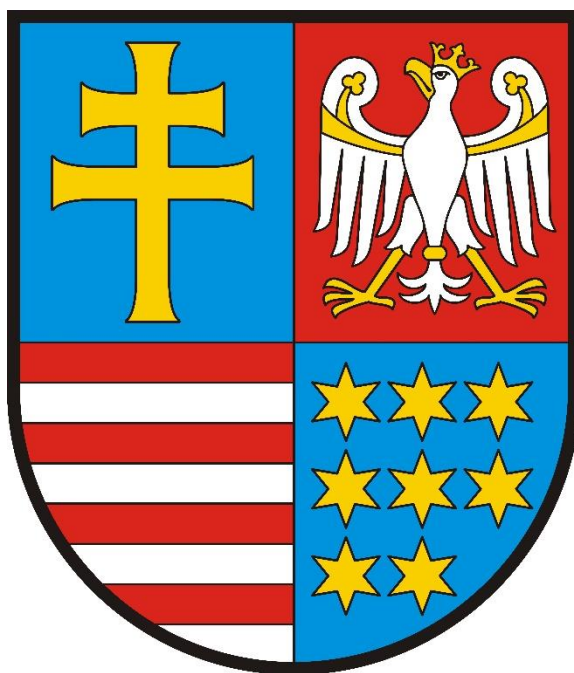
§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY
SEJMIKU

ANDRZEJ PRUŚ

Załącznik do Uchwały Nr XXX/412/21
Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego
z dnia 29 marca 2021 r.

Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego
w Kielcach
Departament Ochrony Zdrowia

RAPORT

z działań podejmowanych w 2020 roku w ramach realizacji
Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2017-2020

Kielce 2021 r.

Spis treści

Wprowadzenie	3
1. Działania podejmowane w roku 2020 w ramach realizacji Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2017-2020.....	5
1.1.Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych na rzecz ograniczenia stosowania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych i NSP	5
1.2.Rozwój kadr uczestniczących w realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania narkomanii.....	10
1.3.Profilaktyka.....	11
1.4.Działania z zakresu redukcji szkód, rehabilitacji i reintegracji społecznej.....	17
1.5.Monitorowanie sytuacji epidemiologicznej w zakresie używania środków odurzających, substancji psychoaktywnych i NSP oraz postaw społecznych i reakcji instytucjonalnych.....	20
2. Środki zastępcze – skala zjawiska na terenie województwa świętokrzyskiego w 2020 roku.....	20
3. Wykonywanie świadczeń zdrowotnych w zakresie leczenia i rehabilitacji osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych w 2020 roku.....	22
3.1.Działalność poradni/ośrodków leczenia uzależnień od substancji psychoaktywnych w województwie świętokrzyskim w 2020 roku.....	28
4. Podsumowanie realizacji Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2017- 2020 – elementy wybrane.....	41
4.1.Środki zastępcze – analiza skali zjawiska na przestrzeni lat 2017-2020	42
4.2.Działalność Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach w latach 2017-2020.....	45
4.3.Działalność Komendy Wojewódzkiej Policji w Kielcach w latach 2017-2020.....	48
4.4.Działalność Kuratorium Oświaty w Kielcach w latach 2017-2020.....	50
4.5.Działalność Aresztu Śledczego w Kielcach w latach 2017-2020.....	51
4.6.Działalność Świętokrzyskiego Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Kielcach w latach 2017-2020.....	52
4.7.Wykonywanie świadczeń zdrowotnych w zakresie leczenia i rehabilitacji osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych w latach 2017-2020.....	52
Wykaz tabel.....	54
Wykaz wykresów.....	54

Wprowadzenie

Sejmik Województwa Świętokrzyskiego Uchwałą Nr XXX/437/17 z dnia 23 stycznia 2017 roku przyjął do realizacji Wojewódzki Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2017-2020.

Zadania określone w Wojewódzkim Programie Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2017-2020 były spójne z założeniami Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016-2020 (Dz. U. z 2016 r. poz. 1492), w zakresie celu operacyjnego pt. „Profilaktyka i rozwiązywanie problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi i innymi zachowaniami ryzykownymi”. Nadrzędnym celem Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2017-2020 była profilaktyka i rozwiązywanie problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi i innymi zachowaniami ryzykownymi.

W ramach Programu, wskazano również priorytetowe zadania do realizacji, które obejmowały:

1. prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych na rzecz ograniczania stosowania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych i NSP;
2. rozwój kadr uczestniczących w realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania narkomanii;
3. działania z zakresu profilaktyki (uniwersalnej, selektywnej i wskazującej);
4. prowadzenie redukcji szkód, rehabilitacji i reintegracji społecznej poprzez zwiększanie dostępności do opieki zdrowotnej i programów podnoszących jakość życia osób używających szkodliwie i uzależnionych;
5. monitorowanie sytuacji epidemiologicznej w zakresie używania środków odurzających, substancji psychotropowych i NSP oraz postaw społecznych i reakcji instytucjonalnych.

Niniejszy raport z realizacji Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii, sporządzany jest na podstawie art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2050) przez organ wykonawczy samorządu województwa, który przedkłada odpowiednio sejmikowi województwa w terminie do dnia 31 marca roku następującego po roku, którego raport dotyczy.

Realizacja zadań zawartych w Programie, oparta jest na współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działania w zakresie

profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnienia od substancji psychoaktywnych na terenie województwa świętokrzyskiego.

W niniejszym raporcie zostały wykazane działania podejmowane przez Samorząd Województwa Świętokrzyskiego oraz instytucje współrealizujące w 2020 roku Wojewódzki Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2017-2020.

Dokument stanowi informację o:

- środkach zastępczych i skali zjawiska występowania tego problemu na terenie województwa świętokrzyskiego;
- wykonywanych świadczeniach zdrowotnych w zakresie leczenia i rehabilitacji osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych na terenie województwa świętokrzyskiego oraz syntetyczne informacje z podmiotów prowadzących leczenie uzależnień;
- działaniach podejmowanych przez Samorząd Województwa Świętokrzyskiego oraz podmioty współrealizujące Wojewódzki Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2017–2020.

Z uwagi na zakończenie okresu obowiązywania Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii opracowane zostało podsumowanie okresu jego realizacji tj. lata 2017-2020.

1. Działania podejmowane w roku 2020 w ramach realizacji Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2017-2020

Wojewódzki Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2017-2020 realizowany był nie tylko przez samorząd województwa, ale również przez inne podmioty, których zakres działalności stanowi o inicjowaniu działań z zakresu przeciwdziałania narkomanii na terenie województwa świętokrzyskiego. W związku z zaistniałą sytuacją epidemiologiczną w kraju, liczba podejmowanych działań w porównaniu do lat ubiegłych istotnie się zmniejszyła.

1.1. Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych na rzecz ograniczania stosowania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych i NSP

a) działania prowadzone przez Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach

W 2020 roku Samorząd Województwa Świętokrzyskiego wspierał finansowo, realizował i podejmował działania z zakresu edukacji zdrowotnej i upowszechniania informacji na temat dostępu do działań profilaktycznych, interwencyjnych, pomocowych i placówek leczenia dla osób zagrożonych uzależnieniem lub uzależnionych od środków odurzających, substancji psychotropowych i nowych substancji psychoaktywnych.

Na podstawie ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie¹, Zarząd Województwa Świętokrzyskiego ogłosił otwarty konkurs ofert na wsparcie realizacji zadań publicznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym - zwalczanie narkomanii. Jedno z zadań dotyczyło wspierania działań o charakterze informacyjno-edukacyjnym mających na celu ograniczanie stosowania środków psychoaktywnych. Zadanie to realizowane było przez Stowarzyszenie „Nadzieja Rodzinie” z siedzibą w Kielcach. Projekt pn. „Zanim będzie za późno” miał na celu przekazanie i pogłębienie wiedzy na temat zdrowotnych, społecznych i prawnych konsekwencji zażywania substancji psychoaktywnych. Grupą docelową realizowanych działań profilaktycznych była młodzież oraz rodzice z terenu województwa świętokrzyskiego. Uczestnicy projektu dowiedzieli się, gdzie mogą uzyskać pomoc oraz m.in. jakie wsparcie może uzyskać rodzina, która boryka się z problemami związanymi z uzależnieniami od substancji psychoaktywnych. Założenia zadania zostały zrealizowane poprzez przeprowadzenie: warsztatów profilaktycznych, warsztatów umiejętności psychospołecznych, superwizji oraz zajęć alternatywnych stylów życia. Przeprowadzono 96 godzin warsztatów profilaktycznych, w których udział wzięło 120 dzieci oraz

¹ Ustawa z 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1057).

24 rodziców. Spotkania te miały na celu integrację środowiska, niwelowanie skutków izolacji społecznej oraz pokazanie, jak można spędzać czas wolny w sposób efektywny i jednocześnie bezpieczny. W ramach zadania, akredytowany superwizor przeprowadził 24 godziny superwizji dla 28 osób z kadry Klubów Wolna Strefa. Udział w tych spotkaniach umożliwił kadrze pedagogicznej m.in. przepracowanie zawodowych problemów. Ponadto przeprowadzono 144 godzin zajęć dotyczących alternatywnych stylów życia. Zajęcia te pozwoliły wyzwolić w uczestnikach kreatywność i pasję oraz oderwać się od codziennych problemów. Dzięki udziałowi w projekcie uczestnicy zdobyli wiedzę na temat umiejętności rozpoznawania sytuacji ryzykownych i sposobów radzenia sobie z problemami i uzależnieniami. Stowarzyszenie na realizację projektu otrzymało dofinansowanie w wysokości 19 640,00 zł.

W kwietniu 2020 roku Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach, wziął udział w zbieraniu danych do badań dotyczących wpływu COVID-19 na użytkowników narkotyków oraz służby odpowiedzialne za przeciwdziałanie narkomanii w Unii Europejskiej. Ankieta miała na celu pomoc Europejskiemu Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii (EMCDDA) oraz Krajowemu Biuru ds. Przeciwdziałania Narkomanii w zebraniu danych z poszczególnych krajów członkowskich. Celem badania było szybkie określenie i podniesienie stanu wiedzy na temat wpływu epidemii COVID-19 oraz podejmowanych krajowych działań zaradczych w obszarze przeciwdziałania narkomanii. Ankieta została rozesłana do placówek, które na terenie województwa świętokrzyskiego zajmują się leczeniem osób uzależnionych. Dane zebrane z ankiet zostały przesłane do Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii.

W październiku 2020 roku Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach, włączył się w rozpowszechnianie informacji o ogólnopolskiej kampanii społecznej pn. „Bez chemii na drodze”. Akcja ta, była realizowana przez Fundację Poza Schematami ze środków Funduszu Rozwiązywania Problemów Hazardowych, a powstała z inicjatywy Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii. Miała ona na celu rozpowszechnianie informacji dotyczącej ryzyka związanego ze skutkami używania substancji psychoaktywnych podczas poruszania się po drogach. Kampania adresowana była do wszystkich użytkowników dróg (kierowców pojazdów mechanicznych, rowerzystów, pasażerów). Działania kierowane były również do rodziców dzieci, które samodzielnie poruszają się po drogach, a w przyszłości będą posiadaczami prawa jazdy. Informacja o kampanii została przesłana m.in. do: Wojewódzkiego Ośrodka Ruchu Drogowego w Kielcach, Wojewódzkiego Ośrodka Medycyny Pracy oraz do wszystkich gmin z terenu województwa świętokrzyskiego. Również na stronie internetowej i w mediach

społecznościowych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach, zamieszczono informację o starcie ww. kampanii.

b) działania prowadzone przez Komendę Wojewódzką Policji w Kielcach

Świętokrzyscy policjanci w roku 2020 prowadzili różnego rodzaju przedsięwzięcia na rzecz uświadamiania dzieci, młodzieży i osób dorosłych o konsekwencjach wynikających z nieprzestrzegania przepisów ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii oraz szkodliwości zażywania substancji psychoaktywnych.

Podczas prowadzonych działań profilaktycznych w związku z ograniczaniem zjawiska zażywania „dopalaczy” w ramach ogólnopolskiej kampanii o charakterze edukacyjno-profilaktycznym pt. „Narkotyki i dopalacze zabijają”, świętokrzyscy policjanci od 01.01.2020 r. do 31.12.2020 r. na terenie województwa świętokrzyskiego przeprowadzili łącznie 478 różnego rodzaju przedsięwzięć profilaktycznych (spotkania, spotkania online, akcje, stoiska) z udziałem ponad 14 400 uczestników (dzieci, młodzież, nauczyciele i dorośli). Prelekcje odbywały się przede wszystkim w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych.

c) działania prowadzone przez Świętokrzyskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Kielcach

Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w trosce o zdrowie publiczne podejmowali w 2020 roku inicjatywy o charakterze informacyjno-edukacyjnych, mające na celu przekazywanie wiedzy o zagrożeniach dla zdrowia lub życia ludzi spowodowanych zażywaniem tzw. „dopalaczy”, profilaktyce uzależnień oraz skali problemu dotyczącej zatruć środkami zastępczymi. Adresatami tych działań byli przede wszystkim uczniowie szkół podstawowych, nauczyciele, dyrektorzy szkół podstawowych i ponad podstawowych, rodzice, a także uczestnicy i opiekunowie wycieczek zimowych i letnich oraz społeczność lokalna.

W ramach podejmowanych inicjatyw prozdrowotnych podczas spotkań edukacyjnych rozdawano materiały edukacyjne (ulotki „Biorąc – nie jesteś sobą”, „Uwaga rodzice”). W internecie natomiast publikowano materiały edukacyjne „Nowe narkotyki poradnik dla nauczycieli”.

W listopadzie 2020 roku Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Jędrzejowie wręczył nagrody laureatom konkursu plastycznego o tematyce uzależnień pt. „Postaw na marzenia – a nie na uzależnienia”, w którym udział wzięły szkoły z terenu powiatu jędrzejowskiego.

W ramach podejmowanych inicjatyw prozdrowotnych Oddział Promocji Zdrowia i Oświaty Zdrowotnej Wojewódzkiej Stacji Sanitarno–Epidemiologicznej w Kielcach wspólnie z Państwowymi Powiatowymi Inspektorami Sanitarnymi, przeprowadził w 2020 roku następujące działania informacyjno–edukacyjne nt. środków zastępczych tzw. „dopalaczy” (według ilości inicjatyw i szacunkowej ilości uczestników) odpowiednio:

- spotkania edukacyjne – 46/1872;
- seminarium – 1/254;
- prelekcje – 11/375;
- konkursy – 3/198;
- punkty informacyjno – edukacyjne – 3/650;
- informacje dla mediów – 11/3810.

d) działania prowadzone przez Kuratorium Oświaty w Kielcach

Działania podejmowane przez Kuratorium Oświaty w Kielcach w zakresie przeciwdziałania narkomanii skierowane były nie tylko do nauczycieli, ale również do uczniów oraz ich rodziców. Wiele z nich odbywało się cyklicznie.

W celu efektywnej realizacji zadań w zakresie przeciwdziałania narkomanii Kuratorium Oświaty w Kielcach podejmowało ścisłą współpracę z podmiotami takimi jak: Świętokrzyski Urząd Wojewódzki w Kielcach, Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach, Wojewódzka Komenda Policji w Kielcach, Świętokrzyski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Kielcach, Świętokrzyskie Centrum Profilaktyki i Edukacji w Kielcach, Polski Czerwony Krzyż, Polskie Towarzystwo Zdrowia Publicznego, Komisja Bezpieczeństwa działająca przy Starostwie Powiatowym w Busku-Zdroju, uczelnie wyższe, poradnie psychologiczno-pedagogiczne.

Podejmowane przez Kuratorium Oświaty w Kielcach działania w zakresie przeciwdziałania narkomanii to:

- organizowanie wraz ze Świętokrzyskim Centrum Edukacji i Profilaktyki w Kielcach bezpłatnych szkoleń dla pracowników placówek z terenu województwa świętokrzyskiego pt. „Narkotyki i dopalacze w szkole XXI wieku”;
- udzielanie doraźnych porad nauczycielom, rodzicom w sprawach związanych z uzależnieniem od narkotyków i innych substancji psychoaktywnych;
- informowanie poprzez stronę Kuratorium Oświaty w Kielcach m.in. o kampaniach, projektach skierowanych do dzieci młodzieży (zakładka: Bezpieczeństwo i profilaktyka);

- zamieszczanie na stronie Kuratorium Oświaty w Kielcach poradników dla dyrektorów szkół i organów prowadzących szkoły, zawierających zbiór rekomendacji oraz wytycznych dotyczących działań profilaktycznych związanych z ryzykiem wystąpienia zagrożeń bezpieczeństwa w szkole lub placówce, wraz ze wskazaniem obowiązujących przepisów i odpowiedzialności;
- prowadzenie warsztatów i szkoleń przez doradców metodycznych w ramach Świętokrzyskiej Sieci Doradców Metodycznych dla nauczycieli województwa świętokrzyskiego w zakresie profilaktyki uzależnień;
- koordynowanie działań profilaktyki uzależnień w szkołach i przedszkolach w ramach Świętokrzyskiej Sieci Przedszkoli i Szkół Promujących Zdrowie;
- wspieranie działań szkół w zakresie bezpieczeństwa poprzez rozwijanie sieci współpracy w ramach poprawy bezpieczeństwa w szkole – współpraca z Komisją Bezpieczeństwa w Starostwie Powiatowym w Busku–Zdroju;
- koordynowanie działań w zakresie poprawy zdrowia publicznego poprzez współpracę z Polskim Towarzystwem Zdrowia Publicznego;
- propagowanie zdrowego stylu życia wśród młodzieży poprzez wspieranie nauczycieli w realizacji zajęć w ramach kształtowania postaw prozdrowotnych, w tym przeciwdziałania narkomanii – współpraca z Polskim Czerwonym Krzyżem.

Działania podejmowane przez Kuratorium Oświaty w Kielcach służą utrwalaniu bezpiecznego modelu szkoły oraz widzeniu problematyki profilaktyki jako stałego elementu oddziaływań dydaktycznych i wychowawczych.

e) działania prowadzone przez Areszt Śledczy w Kielcach

W I kwartale 2020 roku (z uwagi na sytuację epidemiologiczną w kraju) Areszt Śledczy w Kielcach realizował następujące działania:

- kontynuował współpracę z uczelniami wyższymi (praktyki zawodowe dla studentów);
- kontynuował współpracę ze szkołami ponad gimnazjalnymi z terenu Kielc i okolic. Celem tej współpracy było prowadzenie działań profilaktycznych dotyczących szkodliwości zażywania środków psychoaktywnych. Adresatami tych działań była młodzież szkolna;
- prowadził działania edukacyjne, których celem było nabycie umiejętności rozpoznawania sygnałów ostrzegawczych dotyczących pierwszych oznak demoralizacji u młodzieży w okresie dorastania przez nauczycieli i pedagogów szkół średnich;

- prowadził działania readaptacyjne, których odbiorcami byli pacjenci oddziału terapeutycznego – m.in. organizowano spotkania z młodzieżą szkolną oraz nauczycielami;
- współpracował z pełnomocnikiem Wojewody Świętokrzyskiego ds. uzależnień, celem poszerzania kwalifikacji personelu oddziału terapeutycznego dla skazanych uzależnionych i uzyskania pomocy dydaktycznej.

1.2. Rozwój kadr uczestniczących w realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania narkomanii

a) działania prowadzone przez Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego

Na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie Zarząd Województwa Świętokrzyskiego ogłosił na początku 2020 roku, otwarty konkurs ofert na wsparcie realizacji zadań publicznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym - zwalczanie narkomanii. Jedno z zadań dotyczyło między innymi organizacji szkoleń edukatorów, rodziców i wychowawców z zakresu zagrożeń i konsekwencji wynikających z używania substancji psychoaktywnych i brzmiało: „*Wspieranie rozwoju kadr uczestniczących w realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania narkomanii*”. Na realizację powyższego zadania wpłynęły 2 oferty, lecz żadna z nich po ocenie merytorycznej nie uzyskała wymaganej liczby punktów. Zatem zadanie to w 2020 roku nie było realizowane.

W ramach rozwoju kadr uczestniczących w realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania narkomanii, pracownicy Departamentu Ochrony Zdrowia uczestniczyli w następujących spotkaniach:

- webinarium na „ZOOM” pt. „Wyniki badań dotyczące wpływu koronawirusa na użytkowników narkotyków”, które odbyło się w Krajowym Biurze ds. Przeciwdziałania Narkomanii. Podczas webinarium zostały przedstawione wyniki badań zrealizowanych przez Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii wśród placówek pomocowych w ramach współpracy z EMCDDA z Lizbony. Celem webinarium było przedstawienie wpływu COVID-19 na placówki leczenia, redukcję szkód, rynek narkotykowy oraz na osoby uzależnione;
- webinarium pt. „Pomoc osobom uzależnionym a epidemia COVID-19”, zorganizowane przez Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii z okazji Międzynarodowego Dnia Przeciwdziałania Narkomanii. Podczas spotkania przedstawiono sytuację epidemiologiczną w Polsce i w Europie oraz omówiono

kwestię systemu pomocy osobom uzależnionym w Europie w dobie epidemii COVID-19.

b) działania prowadzone przez Komendę Wojewódzką Policji w Kielcach

W ramach prowadzonych szkoleń dotyczących problematyki narkotykowej dla osób dorosłych (pedagodzy, rodzice, rodziny zastępcze, pracownicy socjalni) wykorzystywana była walizka z atrapami narkotyków „Drug-box”. Aktualnie w garnizonie świętokrzyskim są 4 takie walizki, tj. w: KWP w Kielcach, KPP w Busku-Zdroju, KPP w Ostrowcu Świętokrzyskim i w KPP w Staszowie.

Dodatkowo w celu ograniczenia zjawiska narkomanii wykorzystywane było narzędzie w postaci *Krajowej mapy zagrożeń bezpieczeństwa*, gdzie na terenie województwa świętokrzyskiego mieszkańcy zgłosili w kategorii *używanie środków odurzających* ogółem 150 takich przypadków. Każde zgłoszenie jest weryfikowane przez policjantów i w przypadku potwierdzenia zagrożenia niezwłocznie podejmowane są działania zmierzające do jego wyeliminowania.

1.3 Profilaktyka

a) działania prowadzone przez Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach

Na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, Zarząd Województwa Świętokrzyskiego 2020 roku ogłosił otwarty konkurs ofert na wsparcie realizacji zadań publicznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym - zwalczanie narkomanii.

Jedno z zadań tj. „*Wspieranie działań z zakresu profilaktyki uniwersalnej, selektywnej i wskazującej*” dotyczyło realizacji programów profilaktycznych. Zadanie zostało zrealizowane przez Stowarzyszenie „Nadzieja Rodzinie” w Kielcach. Projekt pn. „Wolni od substancji psychoaktywnych”, miał na celu przekazanie młodym ludziom wiedzy na temat wpływu na organizm i emocje ludzi środków odurzających, psychotropowych i psychoaktywnych. Grupę docelową projektu stanowiło 180 osób, w tym 120 dzieci i młodzieży w wieku 10-19 lat oraz 60 rodziców, opiekunów, osób z otoczenia dzieci i młodzieży. Dzięki udziałowi w realizowanym zadaniu uczestnicy uświadomili sobie, jakie zagrożenia wiążą się nadużywaniem substancji psychoaktywnych, suplementów diety czy leków oraz jak ważne jest prowadzenie zdrowego stylu życia. Projekt miał również na celu zaaktywizowanie społeczności, rodziców i opiekunów do podjęcia wspólnych działań, które mogłyby chronić dzieci i młodzież przed szkodami wynikającymi z używania

środków odurzających. Poszczególne działania realizowane były w Klubach Wolna Strefa na terenie województwa świętokrzyskiego, w których często udziela się wsparcia dzieciom i młodzieży z problemami. W ramach realizowanego projektu przeprowadzono 288 godzin warsztatów informacyjno-edukacyjnych, podczas których młodzież dowiedziała się o szkodliwości różnego rodzaju substancji psychoaktywnych oraz o skutkach niewłaściwego stosowania leków i suplementów diety. Odbyły się również warsztaty dla 60 osób – dla rodziców, opiekunów oraz osób z otoczenia dzieci i młodzieży. Uczestnicy warsztatów nabyli wiedzę z zakresu zagrożeń związanych z zażywaniem substancji uzależniających, sposobów rozwiązywania problemów i pomocy uzależnionemu. Ponadto 40 osobowa grupa młodzieży odbyła wizytę w Ośrodku Leczenia Uzależnień w Pałęgach. Opracowano i wydano również broszurę informacyjno-edukacyjną dotyczącą substancji psychotropowych i psychoaktywnych oraz uzależnienia od nich. Realizatorzy projektu wraz z jego uczestnikami nagrali także spot radiowy promujący zdrowy styl życia wolny od uzależnienia – został on wyemitowany na antenie Radia Kielce 10 razy. Stowarzyszenie na realizację projektu otrzymało dofinansowanie w wysokości 28 480,00 zł.

b) działania prowadzone przez Świętokrzyskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Kielcach

Świętokrzyskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Kielcach realizowało zadania wynikające z Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii poprzez upowszechnianie rekomendowanych programów profilaktycznych w trakcie realizacji następujących działań:

- kursu doskonalającego „Przyjaciele Zippiego”, którego celem było przygotowanie nauczycieli do prowadzenia rekomendowanego programu profilaktycznego pn. „Przyjaciele Zippiego”. W kursie uczestniczyło 11 nauczycieli pracujących z dziećmi w wieku 5-9 lat. Kurs realizowany był w terminach: 15.05.2020 r., 15.06.2020 r., 17.07.2020 r.;
- konferencji pt. „Proces kształcenia i wychowania w aspekcie zmian organizacyjnych OHP”, której celem było przygotowanie uczestników do pracy wychowawczej w sytuacji pandemii. W konferencji udział wzięło 35 wychowawców z ośrodków szkolenia i wychowania OHP województwa świętokrzyskiego. Konferencja odbyła się w dniu 26.08.2020 r.;
- projektu „Szkoła Off Road – relacje w szkole”, który dotyczył relacji nauczyciel – uczeń w zmieniającej się rzeczywistości. Relacje zapośredniczone, czyli jak budować klimat współpracy, bez kontaktu bezpośredniego. Celem projektu było

poszerzenie wiedzy i umiejętności nauczycieli wychowawców w zakresie zdrowia psychicznego uczniów ze szczególnym uwzględnieniem wsparcia w procesie zdalnego nauczania. Udział w szkoleniach wzięło 16 zainteresowanych nauczycieli. Większość spotkań odbyła się w październiku 2020 roku;

- kursu e-learningowego pn. „Działania promocyjno-edukacyjne w placówce oświatowej”, którego celem było wsparcie nauczycieli w realizacji wychowawczych działań pozalekcyjnych online. Szkolenie było realizowane w ramach projektu „Szkoła Off Road”. Udział w szkoleniu wzięło 16 nauczycieli wychowawców. Kurs odbył się w dniu 15.12.2020 r.

c) działania prowadzone przez Komendę Wojewódzką Policji w Kielcach

Na terenie województwa świętokrzyskiego w tym celu działają wyspecjalizowane struktury policyjne. Ich głównym zadaniem jest dotarcie do grup przestępczych zajmujących się produkcją i rozprowadzaniem narkotyków. W wyniku ich pracy na terenie województwa ograniczono dostępność do wszystkich rodzajów narkotyków w szczególności do marihuany, amfetaminy, haszyszu i nowych środków psychoaktywnych tzw. „dopalaczy”.

W garnizonie świętokrzyskim działają dwa Wydziały do Walki z Przestępczością Narkotykową tj. w Komendzie Wojewódzkiej Policji w Kielcach i w Komendzie Miejskiej Policji w Kielcach natomiast w Komendach Powiatowych Policji zespoły, w których policjanci prowadzą bieżące rozpoznanie środowiska dealerów oraz miejsc, gdzie dochodzić może do produkcji, hodowli czy sprzedaży narkotyków.

Kwestię odpowiedzialności karnej m.in. za: posiadanie, wprowadzanie do obrotu, udzielanie, uprawę oraz produkcję środków odurzających i substancji psychotropowych ujęto w Rozdziale 7 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii.

W 2020 roku wszczęto 769 postępowań w sprawach o przestępstwa narkotykowe (691 w 2019 r.).

Stwierdzono 1422 przestępstwa (1343 w 2019 r.), wskaźnik wykrywalności wyniósł 95,1% (94,6% w 2019 r.).

Tabela 1. Dane dotyczące postępowań w sprawach o przestępstwa narkotykowe.²

	2019 r.	2020 r.
Postępowania wszczęte	691	769
Przestępstwa stwierdzone	1343	1422
Wykrywalność (%)	94,6	95,1

Najwięcej, bo aż 738 zaistniało przestępstw stwierdzonych w zakresie posiadania narkotyków (art. 62 ust. 1 i 3), 10 przypadków posiadania nowych substancji psychoaktywnych (art. 62b ust. 1) oraz 130 przypadków posiadania znacznej ich ilości (art. 62 ust. 2). Ponadto stwierdzono: 212 przestępstw udzielania środków odurzających lub substancji psychotropowych w celu osiągnięcia korzyści majątkowej (art. 59 ww. ustawy), 56 przestępstw nieodpłatnego udzielania środków odurzających lub substancji psychotropowych innym osobom (art. 58), 53 nielegalne uprawy maku lub konopi (art. 63 ust. 1), 41 przypadków nielegalnego wprowadzania do obrotu narkotyków (art. 56 ust. 1 i 2) oraz 118 przypadków nielegalnego wprowadzania do obrotu znacznej ilości narkotyków (art. 56 ust. 3).

W walce z przestępczością narkotykową w 2020 r. Policja świętokrzyska wykorzystywała 3 psy służbowe wyspecjalizowane do wykrywania zapachów narkotyków, w tym 1 owczarka belgijskiego *malinois* w KMP w Kielcach i 1 owczarka niemieckiego oraz 1 owczarka belgijskiego *malinois* w KPP w Ostrowcu Świętokrzyskim. Używane podczas działań psy służbowe wskazywały miejsce przechowywania narkotyków. Jednym z takich przykładów było użycie psa służbowego w dniu 16.01.2020 r., gdzie w wyniku przeszukania mieszkania znajdującego się na terenie powiatu starachowickiego ujawniono ukryte narkotyki w postaci marihuany w ilości ok. 800 g. Kolejnym przykładem było użycie psa służbowego w dniu 28.01.2020 r., gdzie w wyniku wskazania garażu na terenie powiatu ostrowieckiego ujawniono ukryte narkotyki w postaci marihuany w ilości ok. 890 g.

Skutecznym narzędziem do ujawniania osób będących pod wpływem środków psychoaktywnych są narkotesty będące na wyposażeniu każdej jednostki Policji na terenie województwa. W celu zapewnienia bezpieczeństwa na drogach w 2020 r. policjanci z ruchu drogowego na terenie województwa świętokrzyskiego poddali badaniom na działanie środka działającego podobnie do alkoholu ok. 320 kierujących

² Źródło: Biuletyn informacyjny Wydziału Wywiadu Kryminalnego Komendy Wojewódzkiej Policji w Kielcach.

pojazdami. Działania prowadzone były m.in. pod nazwą „Alkohol i narkotyki” i ich głównym celem było eliminowanie z dróg nietrzeźwych kierujących, jak i osób będących pod wpływem środków działających podobnie do alkoholu, a także ograniczenie liczby zdarzeń drogowych.

Policjanci zwalczający przestępczość narkotykową na terenie naszego województwa najczęściej zabezpieczali: marihuanę, amfetaminę, haszysz, tabletki ekstazy oraz konopie indyjskie.

Tabela 2. Ilość zabezpieczonych narkotyków.³

Rodzaj	Ilość zabezpieczonych narkotyków	
	2019 r.	2020 r.
Marihuana	160,9 kg	26,6 kg
Amfetamina	13,9 kg	24,8 kg
Haszysz	112,3 g	35,4 g
Ekstazy	802,8 g	140,0 g
Konopie indyjskie	185,482 kg	185,02 kg

W 2020 r. na terenie kraju, jak również na terenie województwa świętokrzyskiego, pojawiały się zagrażające życiu nowe substancje psychoaktywne, tzw. „dopalacze”.

W 2020 r. na terenie województwa świętokrzyskiego odnotowano łącznie 8 zatruc nowymi substancjami psychoaktywnymi (21 w 2019 r.), w tym według podziału ze względu na płeć 6 (75%) mężczyzn i 2 (25%) kobiety. Najwięcej przypadków zatruc tj. 2 (28,6%) stwierdzono u osób w wieku 16 lat⁴.

Powyższe dane statystyczne oraz występujące tendencje wskazują, że pomimo spadku liczby zatruc „dopalaczami” problem przestępczości narkotykowej w dalszym ciągu jest poważnym zagrożeniem, a jego zwalczanie jest priorytetem dla organów ścigania.

W styczniu 2020 r. blisko 900 g marihuany przejęli policjanci z Wydziału Kryminalnego KPP w Ostrowcu Świętokrzyskim w wyniku zatrzymania do kontroli drogowej mieszkańca powiatu ostrowieckiego oraz przeszukania należącego do niego samochodu, mieszkania i garażu. Mężczyzna został zatrzymany i tymczasowo aresztowany na okres 3 miesięcy.

³ Źródło: Wydział Kryminalny Komendy Wojewódzkiej Policji w Kielcach

⁴ Źródło: Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Kielcach

W marcu 2020 r. funkcjonariusze z Wydziału do Walki z Przystępczością Narkotykową Komendy Wojewódzkiej Policji w Kielcach zatrzymali 27-latkę z powiatu skarżyskiego. W trakcie przeszukania pomieszczeń zajmowanych przez zatrzymanego funkcjonariusze ujawnili 2,5 kg amfetaminy, MDMA i mefedronu. Mężczyzna usłyszał zarzuty posiadania znacznej ilości narkotyków, za co grozi kara do 10 lat pozbawienia wolności.

W sierpniu 2020 r. policjanci z Zarządu w Kielcach Centralnego Biura Śledczego Policji w wyniku przeprowadzonych działań na terenie powiatu kieleckiego zlikwidowali laboratorium amfetaminy, przejmując narkotyki oraz substancje do ich wytwarzania oraz zatrzymali cztery osoby, w tym tzw. chemika. Według oceny śledczych laboratorium mogło wyprodukować co najmniej 200 litrów płynnej amfetaminy o łącznej wartości ponad 2 mln zł.

W sierpniu 2020 r. dzięki międzynarodowej współpracy świętokrzyskich policjantów z hiszpańską policją, na terenie Hiszpanii aresztowano 18 osób podejrzanych o handel narkotykami: 3 Hiszpanów i 15 Polaków, w tym 6 Kielczan. Zabezpieczono kilkadziesiąt kilogramów narkotyków, 127 000 euro w gotówce, 6 budynków i 7 pojazdów oraz zlikwidowano 5 plantacji konopi innych niż włókniste.

We wrześniu 2020 r. policjanci z Wydziału do Walki z Przystępczością Narkotykową KWP w Kielcach i z Wydziału Kryminalnego z KPP we Włoszczowie zatrzymali kierującego pojazdem mężczyznę z powiatu koneckiego. W pojeździe oraz w miejscu zamieszkania mężczyzny ujawniono i zabezpieczono łącznie ponad 5 kg narkotyków zidentyfikowanego jako mefedron. Mężczyzna został zatrzymany i tymczasowo aresztowany na okres 3 miesięcy.

W październiku 2020 r. policjanci z Wydziału do Walki z Przystępczością Narkotykową KMP w Kielcach oraz z Wydziału do Walki z Przystępczością Przeciwko Mieniu KMP w Kielcach, zatrzymali mężczyznę z powiatu kieleckiego. Policjanci w wyniku przeszukania pomieszczeń mieszkalnych i gospodarczych ujawnili i zabezpieczyli ponad 0,5 kg amfetaminy. Mężczyzna został zatrzymany i tymczasowo aresztowany na okres 3 miesięcy.

W listopadzie 2020 r. policjanci z Wydziału Kryminalnego KP III KMP w Kielcach w wyniku przeprowadzonych działań operacyjnych zatrzymali mężczyznę z Kielc. W miejscu jego zamieszkania zabezpieczyli blisko 2,5 kg amfetaminy, ponad 0,5 kg marihuany oraz 334 sztuk tabletek ecstasy. Dodatkowo ujawniono 3 jednostki broni, amunicję oraz na posesji skradzionego na Pomorzu dostawczego auta. Mężczyzna został zatrzymany i tymczasowo aresztowany na okres 3 miesięcy.

W listopadzie 2020 r. policjanci z Wydziału do Walki z Przystępczością Narkotykową KWP w Kielcach i z Wydziału Kryminalnego z KPP we Włoszczowie w wyniku

przeprowadzonych działań operacyjnych zatrzymali dwóch mężczyzn z województwa łódzkiego. U mężczyzn i na terenie zamieszkiwanej posesji policjanci ujawnili i zabezpieczyli ponad 4,5 mefedronu i blisko 200 g marihuany. Mężczyźni zostali zatrzymani i tymczasowo aresztowani na okres 3 miesięcy.

1.4. Działania z zakresu redukcji szkód, rehabilitacji i reintegracji społecznej

a) działania prowadzone przez Areszt Śledczy w Kielcach

W 2020 roku Areszt Śledczy w Kielcach realizował następujące programy readaptacji społecznej skazanych:

- „Stawiam na trzeźwość” – program obejmował oddziaływania profilaktyczne mające na celu zmniejszenie ryzyka powrotu do zażywania substancji psychoaktywnych lub ograniczanie ich przyjmowania. Program realizowany był w okresie od 07.12.2020 r. do 17.12.2020 r. Ukończyło go 5 mężczyzn;
- „Trzeźwość” – program miał na celu edukację w zakresie powstawania mechanizmu uzależnienia, uświadomienie konsekwencji wynikających z zażywania substancji psychoaktywnych, wypracowanie alternatywnych sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych w odróżnieniu od konieczności sięgania po środki psychoaktywne. Program realizowany był w okresie od 07.12.2020 r. do 22.12.2020 r. Ukończyło go 7 mężczyzn.

W 2020 roku do Oddziału Terapeutycznego dla Skazanych Uzależnionych od Środków Odurzających lub Psychotropowych w Areszcie Śledczym w Kielcach, przyjętych zostało 51 skazanych. 38 skazanych kontynuowało leczenie (przyjęci do OT w roku 2019 r.). W związku z powyższym, ogółem zostało objętych oddziaływaniami terapeutycznymi w 2020 roku 89 osadzonych/uzależnionych. Największą grupę skazanych stanowiły osoby uzależnione od wielu substancji z tzw. politoksykomanią (21 skazanych).

Przedział wiekowy skazanych z uzależnieniem, objętych działaniami terapeutycznymi kształtował się w następujący sposób: 19-24 lata to 3 skazanych, 25-29 lat to grupa 20 skazanych, 30-34 lata to 13 skazanych, 35-39 lat to 9 skazanych, 40-44 lata to grupa 4 skazanych, 45-49 lat to 2 skazanych.

Spośród wszystkich przyjętych w 2020 roku pacjentów, 31 osób nigdy wcześniej nie podejmowało leczenia odwykowego, 6 osób było obejmowanych leczeniem odwykowym w trakcie odbywania kary pozbawienia wolności, a 14 osób podejmowało terapię w warunkach wolnościowych. Liczba skazanych, wobec których w 2020 roku stosowano terapię na mocy decyzji sądu orzekającego - 6 osób, natomiast sądu penitencjarnego - 2 osoby.

Areszt Śledczy w Kielcach w swojej strukturze posiada cztery działy, w których realizowane są oddziaływania wobec osób uzależnionych oraz zażywających środki odurzające tj.:

- 1) **Dział Ochrony** – pracownicy tego działu w 2020 roku na terenie jednostki poddali badaniu na zawartość narkotyków w moczu 311 osadzonych. Z tego 46 osadzonych znajdowało się w stanie po spożyciu narkotyków lub innych środków odurzających (marihuana – 10, fentanyl – 1, ecstazy – 1, benzodiazepiny – 3, amfetamina – 1, AB-PINACA – 11, Katyna – 3, syntetyczna marihuana – 2, mefedron - 2). Natomiast 12 osadzonych odmówiło poddania się badaniu, w takiej sytuacji wyniki traktowane są jako pozytywne. Na wyposażeniu jednostki znajduje się pies specjalny, który wykorzystywany jest w codziennej pracy do odnajdywania środków odurzających na terenie jednostki penitencjarnej. Pracownicy działu w swojej codziennej pracy podejmują działania mające na celu przeciwdziałanie przedostawaniu się substancji odurzających i ich obrotowi na terenie Aresztu Śledczego w Kielcach.
- 2) **Dział Penitencjarny** – psychologowie pracujący w tym dziale prowadzą oddziaływania głównie poprzez rozmowy indywidualne z osobami pozbawionymi wolności. W trakcie prowadzonych rozmów motywują skazanych do podjęcia leczenia odwykowego, następnie zgodnie z procedurą kierują osoby uzależnione do odbywania kary w systemie terapeutycznym, a następnie obejmują oddziaływaniami mającymi na celu przygotowanie do terapii. Natomiast wobec osób osadzonych, którzy ukończyli leczenie odwykowe, prowadzą oddziaływania mające na celu podtrzymanie pozytywnych efektów terapii oraz realizację planu dalszego zdrowienia. Osoby uzależnione, którym kończy się okres odbywania kary i nie mogą zostać skierowane do oddziału terapeutycznego, obejmuje się oddziaływaniami w ramach systemu terapeutycznego poza oddziałem terapeutycznym. W 2020 roku do systemu terapeutycznego poza oddziałem terapeutycznym, zostało skierowanych 8 skazanych uzależnionych od środków odurzających lub psychotropowych.
- 3) **Dział Terapeutyczny dla Skazanych z Niepsychotycznymi Zaburzeniami Psychicznymi lub Upośledzonych Umysłowo** – w dziale tym, wobec skazanych ze zdiagnozowanym uzależnieniem od środków odurzających lub psychotropowych bądź ich nadużywanie, w 2020 roku prowadzone były oddziaływania w formie kontaktu indywidualnego. Oddziaływania grupowe nie odbyły się z uwagi na sytuację epidemiologiczną w kraju. Celem oddziaływań indywidualnych było przede wszystkim dostarczenie skazanym wiedzy na temat działania substancji odurzających

oraz konsekwencji ich zażywania, wyjaśnienie pojęcia nałogu i trudności związanych z wyzwoleniem się z niego oraz uświadamianie zagrożeń jakie niesie z sobą uzależnienie.

- 4) **Dział Terapeutyczny dla Skazanych Uzależnionych od Środków Odurzających lub Psychotropowych** – w dziale tym w sposób ciągły realizowany jest podstawowy program terapii uzależnień. Główny cel programu terapii, to: uświadomienie sobie przez pacjenta własnego uzależnienia, istoty problemów oraz wpływu zażywania środków odurzających na ich powstawanie. Terapia w oddziale terapeutycznym trwa 6 miesięcy i podzielona jest na trzy etapy. Czas pobytu skazanego w oddziale może być skrócony bądź wydłużony maksymalnie o 2 miesiące. Oddział przeznaczony jest dla 38 skazanych, którzy przyjmowani są w systemie rotacyjnym. Przeciętny czas oczekiwania skazanego na przyjęcie do oddziału terapeutycznego w 2020 roku wynosił 10 miesięcy. Liczba skazanych oczekujących na przyjęcie do oddziału na dzień 31.12.2020 roku wynosiła 49 osadzonych.

Sytuacja epidemiologiczna w kraju i na świecie, nie pozostała bez znaczenia w kontekście prowadzonych w oddziałach oddziaływań. Od kwietnia zostały wstrzymane transporty pacjentów z wyznaczonymi terminami terapii z innych jednostek penitencjarnych. Na jakiś czas przywrócono taką możliwość, lecz po pewnym czasie znów transporty pacjentów zostały wstrzymane. Powyższy stan rzeczy znalazł odzwierciedlenie w ogólnej statystyce dotyczącej osób objętych oddziaływaniami terapeutycznymi w 2020 roku.

Największym utrudnieniem dla pracowników oddziałów jest fakt braku motywacji pacjentów do leczenia. Jak wynika z obserwacji w większości przypadków, pacjenci oddziału kierują się wyłącznie zewnętrzną, instrumentalną motywacją do leczenia oraz małą chęcią do pracy nad sobą. Wyrażenie przez osadzonego zgody na udział w leczeniu, w głównej mierze jest podyktowane korzyściami związanymi z odbywaniem kary pozbawienia wolności.

Pacjenci oddziału to osoby, u których zaobserwowane są liczne zaburzenia zachowania, a więc są to często osoby o silnie zaburzonej osobowości, zdemoralizowane oraz odporne na oddziaływanie terapeutyczne. Obserwuje się także zaburzenia natury psychicznej, często są to osoby wielokrotnie leczone psychiatrycznie.

Problem, jaki napotykać pracownicy to również zbyt duża liczba skazanych pozostających pod opieką psychologów, co bez wątpienia wpływa na intensywność i częstotliwość prowadzonych oddziaływań.

1.5. Monitorowanie sytuacji epidemiologicznej w zakresie używania środków odurzających, substancji psychotropowych i NSP oraz postaw społecznych i reakcji instytucjonalnych

W ramach monitorowania sytuacji epidemiologicznej w zakresie używania środków odurzających, postaw społecznych i reakcji instytucjonalnych Departament Ochrony Zdrowia Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach opracował raport pn. *„Monitorowanie problemów narkotyków i narkomanii na terenie województwa świętokrzyskiego w 2019 r.”* Dokument został opublikowany na stronie internetowej tutejszego urzędu.

Ponadto, Świętokrzyski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Kielcach prowadził systematyczny nadzór nad przestrzeganiem ustawowego zakazu wytwarzania i wprowadzania do obrotu środków psychoaktywnych. Monitorowana była także liczba przypadków zatrucień środkami zastępczymi na terenie województwa świętokrzyskiego.

2. Środki zastępcze-skala zjawiska na terenie województwa świętokrzyskiego w 2020 roku

W myśl ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii środek zastępczy definiuje się jako *„produkt zawierający substancję o działaniu na ośrodkowy układ nerwowy, który może być użyty w takich samych celach jak środek odurzający, substancja psychotropowa lub nowa substancja psychoaktywna, których wytwarzanie i wprowadzanie do obrotu nie jest regulowane na podstawie przepisów odrębnych; do środków zastępczych nie stosuje się przepisów o ogólnym bezpieczeństwie produktów”*.⁵

Z danych Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Kielcach wynika, że 2020 roku prowadzono działania w kierunku minimalizowania zagrożeń zdrowia publicznego stwarzanych przez środki zastępcze i nowe substancje psychoaktywne poprzez sprawowanie nadzoru nad ustawowym zakazem wytwarzania lub wprowadzania do obrotu produktów stwarzających zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi, a także prowadzenie działań administracyjno-prawnych w trybie obowiązujących przepisów, mających na celu znaczne zmniejszenie dostępności środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych.

Na terenie województwa świętokrzyskiego nie działają sklepy stacjonarne oferujące w sprzedaży środki zastępcze (ostatnie dwa sklepy zlokalizowane były w Kielcach i Ostrowcu

⁵ Art. 4 pkt. 27 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2050).

Świętokrzyskim, ale zostały zamknięte w czerwcu 2018 r.). W całym 2020 roku prowadzono bieżący monitoring działań w realizacji ustawowego zakazu wytwarzania i wprowadzania do obrotu środków zastępczych poprzez monitoring sklepów, które w swojej ofercie mogłyby posiadać tego typu produkty.

Obecnie prowadzone są postępowania w stosunku do osób fizycznych. W ramach prowadzonych postępowań administracyjnych w 2020 roku wydano łącznie 4 decyzje, nie nałożono kary pieniężnej.

W 2020 r. do Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych z terenu województwa świętokrzyskiego wpłynęło łącznie 8 zgłoszeń przypadków zatrucí środkami zastępczymi.

Problem zatrucí dotyczył głównie mężczyzn (zgłoszono 6 przypadków zatrucí mężczyzn i 2 zatrucia kobiet).

Tabela 3. Rejestr zatrucí według wieku i płci od 01.01.2020 r. do 31.12.2020 r.⁶

Wiek	Kobieta	Mężczyzna	Razem
16	0	2	2
18	1	0	1
19	0	1	1
22	1	0	1
27	0	1	1
35	0	1	1
44	0	1	1
Razem	2	6	8

Przypadki zatrucí stwierdzono w przedziale wiekowym 16-22 lata – 5 osób, po jednej osobie w wieku 27-35 oraz 44 lata. Wszystkie zatrucia miały miejsce w powiecie ostrowieckim.

⁶ Źródło: Świętokrzyski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Kielcach.

Tabela 4. Rejestr zatruc według miejsca zdarzenia od 01.01.2020 r. do 31.12.2020 r.⁷

Powiat	Liczba zatruc
Kielce – grodzki	0
Kielecki	0
Buski	0 / w tym m. Busko-Zdrój
Jędrzejowski	0 / w tym m. Jędrzejów
Konecki	1 / w tym m. Końskie
Opatowski	0 / w tym m. Opatów
Ostrowiecki	7/ w tym m. Ostrowiec Świętokrzyski
Sandomierski	0 / w tym m. Sandomierz
Skarżyski	0 / w tym m. Skarżysko – Kamienna
Starachowicki	0 / w tym m. Starachowice
Staszowski	0 / w tym m. Staszów
Włoszczowski	0 / w tym m. Włoszczowa
Razem:	8

Z opinii Świętokrzyskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Kielcach wynika, że problem tzw. „dopalaczy” dotyczy nie tylko ludzi młodych – ale również dorosłych. Przeszkodą w rozwiązaniu tego problemu jest przede wszystkim niska cena tych specyfików i ich łatwa dostępność za pośrednictwem portali internetowych, które najczęściej rejestrowane są poza granicami kraju.

3. Wykonywanie świadczeń zdrowotnych w zakresie leczenia i rehabilitacji osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych w 2020 roku⁸

Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii jest ustawą szczególną, regulującą kwestie nie tylko ścigania przestępczości narkotykowej, ale także związane z profilaktyką i leczeniem uzależnień.

Realizacja świadczeń zdrowotnych w zakresie leczenia i rehabilitacji osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych w województwie świętokrzyskim w 2020 roku udzielana była w trybie opieki stacjonarnej i ambulatoryjnej.

⁷ Źródło: Świętokrzyski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Kielcach.

⁸ Źródło: Świętokrzyski Oddział Wojewódzki Narodowego Funduszu Zdrowia w Kielcach

Poniższa tabela dostarcza informacji na temat:

- podmiotów, które przedmiotowe świadczenia oferowały;
- zakontraktowanej liczby świadczeń;
- zrealizowanej liczby świadczeń;
- zakontraktowanej wartości świadczeń;
- zrealizowanej wartości świadczeń.

Tabela 5. Realizacja świadczeń zdrowotnych udzielonych w trybie stacjonarnej i ambulatoryjnej opieki w zakresie leczenia i rehabilitacji osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych w 2020 r.

L.p.	Nazwa świadczeniodawcy	Adres siedziby	Zakres świadczeń		Zakontraktowane - liczba	Zakontraktowane - wartość	Realizacja - liczba*	Realizacja - wartość*
			Kod	Nazwa				
1.	Klasztor Podwyższenia Krzyża Świętego Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych (Franciszkanów)	ul. Franciszkańska 10 26-060 Chęciny	04.1746.007.02	Świadczenia terapii uzależnienia od substancji psychoaktywnych innych niż alkohol	26 920,00	228 820,00 zł	36 204,63	307 739,36 zł
2.	Klasztor Podwyższenia Krzyża Świętego Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych (Franciszkanów)	ul. Franciszkańska 10 26-060 Chęciny	04.2726.021.02	Świadczenia dla uzależnionych od substancji psychoaktywnych udzielane w hostelu	16 442,00	136 468,60 zł	23 558,48	195 535,38 zł
3.	Klasztor Podwyższenia Krzyża Świętego Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych (Franciszkanów)	ul. Franciszkańska 10 26-060 Chęciny	04.4750.021.02	Świadczenia rehabilitacyjne dla uzależnionych od substancji psychoaktywnych	62 269,00	554 194,10 zł	61 417,40	546 614,86 zł
4.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Nadzieja Rodzinie” w Kielcach	ul. Karczówkowska 36 25-711 Kielce	04.1746.007.02	Świadczenia terapii uzależnienia od substancji psychoaktywnych innych niż alkohol	7 648,00	65 008,00 zł	8 012,24	68 104,00 zł

5.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Nadzieja Rodzinie” w Kielcach	ul. Karczówkowska 36 25-711 Kielce	04.2726.021.02	Świadczenia dla uzależnionych od substancji psychoaktywnych udzielane w hostelu	27 350,00	227 005,00 zł	29 336,56	243 493,45 zł
6.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Nadzieja Rodzinie” w Kielcach	ul. Karczówkowska 36 25-711 Kielce	04.4750.021.02	Świadczenia rehabilitacyjne dla uzależnionych od substancji psychoaktywnych	73 580,00	654 862,00 zł	67 227,60	598 325,64 zł
7.	Powiatowy Zakład Opieki Zdrowotnej	ul. Radomska 70 27-200 Starachowice	04.1740.008.02	Program leczenia substytucyjnego	57 537,00	489 064,50 zł	56 597,31	481 077,14 zł
8.	PROMEDIC Centrum Psychoterapii Agnieszka Nehrebecka	ul. Bednarska 3 28-400 Pińczów	04.1746.007.02	Świadczenia terapii uzależnienia od substancji psychoaktywnych innych niż alkohol	8 365,00	71 102,50 zł	6 871,10	58 404,31 zł
9.	Stowarzyszenie MONAR Hostel dla osób uzależnionych w Kielcach	Malików 150B 25-639 Kielce	04.2726.021.02	Świadczenia dla uzależnionych od substancji psychoaktywnych udzielane w hostelu	16 085,00	133 505,50 zł	16 412,88	136 226,90 zł
10.	Stowarzyszenie MONAR Ośrodek Leczenia, Terapii i Rehabilitacji Uzależnień dla Dzieci i Młodzieży w Lutej	Luta 4 26-220 Luta	04.4750.021.02	Świadczenia rehabilitacyjne dla uzależnionych od substancji psychoaktywnych	91 770,00	816 753,00 zł	103 285,60	919 241,84 zł
11.	Stowarzyszenie MONAR Poradnia Profilaktyki, Leczenia i Terapii Uzależnień w Kielcach	Malików 150B 25-639 Kielce	04.1746.007.02	Świadczenia terapii uzależnienia od substancji psychoaktywnych innych niż alkohol	13 860,00	117 810,00 zł	11 075,30	94 140,01 zł
12.	Stowarzyszenie Pomocy "ARKA NOEGO"	ul. Apeczna 7 26-110 Skarżysko-Kamienna	04.1746.007.02	Świadczenia terapii uzależnienia od substancji psychoaktywnych innych niż alkohol	7 125,00	60 562,50 zł	8 877,33	75 457,31

* dane przekazane przez Narodowy Fundusz Zdrowia Świętokrzyski Oddział Wojewódzki w Kielcach pismem znak: WSOZ-DMAiPS.036.1.2021.AK z dnia 14.01.2021 r.

Z informacji pozyskanych ze Świętokrzyskiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia w Kielcach wynika, iż:

- największą zrealizowaną wartość świadczeń w zakresie terapii uzależnienia od substancji psychoaktywnych innych niż alkohol odnotowano w Klasztorze Podwyższenia Krzyża Świętego Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych (Franciszkanów) z siedzibą w Chęcinach - zrealizowana wartość: 307 739,36 zł;
- największą zrealizowaną wartość świadczeń w zakresie rehabilitacji dla uzależnionych od substancji psychoaktywnych odnotowano w Stowarzyszeniu MONAR Ośrodek Leczenia, Terapii i Rehabilitacji Uzależnień dla dzieci i młodzieży w Lutej - zrealizowana wartość: 919 241,84 zł;
- największą zrealizowaną wartość świadczeń w zakresie świadczeń dla uzależnionych od substancji psychoaktywnych udzielane w hostelu, zrealizowano w Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej „Nadzieja Rodzinie” w Kielcach - zrealizowana wartość: 243 493,45 zł.

Ponadto, na terenie województwa świętokrzyskiego świadczenia z zakresu leczenia substytucyjnego prowadził Powiatowy Zakład Opieki Zdrowotnej z siedzibą w Starachowicach. Liczba osób objętych programem metadonowym w 2020 roku wyniosła 47, w tym 17 kobiet i 30 mężczyzn.

Poniższa tabela przedstawia ilość pacjentów leczonych metadonem w rozbiciu na miejsce zamieszkania.

Tabela 6. Ilość pacjentów ze względu na miejsce zamieszkania⁹

Lp.	Miejscowość	Liczba osób
1.	Starachowice	9
2.	Skarżysko-Kamienna	11
3.	Ostrowiec Świętokrzyski	1
4.	Kielce	5
5.	Piekoszów	1
6.	Staszów	1
7.	Tarnobrzeg	2
8.	Nowa Dęba	2
9.	Bliżyn	2
10.	Wąchock	2
11.	Błonie	1
12.	Brody	1
13.	Mazewo Dworskie	1
14.	Mirzec	1
15.	Niebo	1
16.	Podgród	1

⁹ Źródło: Powiatowy Zakład Opieki Zdrowotnej w Starachowicach

17.	Pruszków	2
18.	Radkowice	1
19.	Stalowa Wola	1
20.	Śladków Duży	1

Liczba udzielonych porad w ramach programu metadonowego w 2020 roku wyniosła 11 109, a liczba świadczeń sprawozdanych jako zaburzenia zachowania spowodowane przyjmowaniem substancji nasennych i uspokajających wyniosła 48.

Poniżej przedstawiono zestawienie ilości kadry pracującej z osobami uzależnionymi od substancji psychoaktywnych w województwie świętokrzyskim w 2020 roku.

Tabela 7. Kadra pracująca z osobami uzależnionymi od substancji psychoaktywnych.¹⁰

L.p.	Kwalifikacje	Stopień specjalności	Ilość osób udzielających świadczeń
1.	Duchowny wyznania rzymskokatolickiego	-	1
2.	Instruktor terapii uzależnień	2-go stopnia	3
3.	Instruktor terapii uzależnień	w trakcie	1
4.	Lekarz – specjalista psychiatrii	1-go stopnia	1
5.	Lekarz – specjalista psychiatrii	2-go stopnia	4
6.	Lekarz – specjalista psychiatrii	w trakcie	2
7.	Pedagog	-	1
8.	Pielęgniarka	-	6
9.	Pielęgniarka – specjalista pielęgniarstwa rodzinnego	-	1
10.	Pielęgniarka – specjalista pielęgniarstwa środowiska nauczania i wychowania	-	1
11.	Pozostały pomocniczy personel medyczny	-	1
12.	Psycholog	-	5
13.	Psycholog kliniczny	1-go stopnia	1
14.	Psycholog kliniczny	specjalista	1
15.	Specjalista psychoterapii uzależnień	2-go stopnia	3
16.	Specjalista psychoterapii uzależnień	w trakcie	1
17.	Specjalista psychoterapii uzależnień; instruktor terapii uzależnień	w trakcie	1
18.	Specjalista psychoterapii uzależnień; psycholog	w trakcie	1
19.	Specjalista terapii uzależnień	1-go stopnia	1
20.	Specjalista terapii uzależnień	2-go stopnia	28
21.	Specjalista terapii uzależnień	w trakcie	9
22.	Specjalista terapii uzależnień; psycholog	2-go stopnia	1
23.	Specjalista terapii uzależnień; psycholog	w trakcie	1

¹⁰ Źródło: Świętokrzyski Oddział Wojewódzki Narodowego Funduszu Zdrowia w Kielcach

Z danych Świętokrzyskiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia w Kielcach wynika, że z osobami uzależnionymi od substancji psychoaktywnych w województwie świętokrzyskim w 2020 roku pracowało łącznie 75 osób/specjalistów. Najliczniejszą grupę zawodową stanowili specjaliści terapii uzależnień ze specjalizacją 2 stopnia - 28 osób/specjalistów.

3.1. Działalność poradni/ośrodków leczenia uzależnień od substancji psychoaktywnych w województwie świętokrzyskim w 2020 roku

Klasztor Franciszkanów w Chęcinach – Ośrodek Leczenia Uzależnień od Środków Psychoaktywnych „San Damiano”

1. Liczba osób leczonych z powodu uzależnienia od substancji psychoaktywnych w Poradni Terapii Uzależnienia od Substancji Psychoaktywnych „Wspólnota" w Połańcu wynosiła 66 pacjentów (w tym 45 mężczyzn i 21 kobiety) w następujących przedziałach wiekowych:

- do 18 lat: 4 osoby;
- od 19 do 29 lat: 8 osób;
- od 30 do 64 lat: 50 osób;
- powyżej 65 lat: 4 osoby.

Udzielonych zostało 735 porad.

2. Ilość osób leczonych z powodu uzależnienia od substancji psychoaktywnych w Poradni Leczenia Uzależnień „Wspólnota" w Połańcu wynosiła 54 pacjentów (w tym 31 mężczyzn i 23 kobiety) w następujących przedziałach wiekowych:

- do 18 lat: 4 osoby;
- od 19 do 29 lat: 6 osób;
- od 30 do 64 lat: 44 osoby;
- powyżej 65 lat: 0 osób.

Udzielonych zostało 422 porady.

3. Ilość osób leczonych z powodu uzależnienia od substancji psychoaktywnych w Poradni Terapii Uzależnienia od Substancji Psychoaktywnych „San Damiano" w Chęcinach wyniosła 275 osób (w tym mężczyzn: 102 i 173 kobiety) w następujących przedziałach wiekowych:

- do 18 lat: 3 osoby;

- od 19 do 29 lat: 40 osób;
- od 30 do 64 lat: 216 osób;
- powyżej 65 lat: 16 osób

Porad udzielono 2336 razy.

4. Liczba osób leczonych z powodu uzależnienia od substancji psychoaktywnych w Poradni Leczenia Uzależnień „San Damiano” w Chęcinach wynosiła 167 pacjentów (w tym 117 mężczyzn i 50 kobiet) w następujących przedziałach wiekowych:

- do 18 lat: 1 osoba;
- od 19 do 29 lat: 11 osób;
- od 30 do 64 lat: 145 osób;
- powyżej 65 lat: 10 osób.

Łącznie zostało udzielonych 1794 porad.

5. Ilość młodych pacjentów (do 18 r. ż.) w Poradni Leczenia Uzależnień dla Dzieci i Młodzieży w Chęcinach wynosiła 48 osób (28 chłopców i 20 dziewcząt). Łącznie zostało udzielonych 407 porad.

6. Liczba pacjentów w Ośrodku Rehabilitacyjnym dla Uzależnionych od Substancji Psychoaktywnych „San Damiano” w Chęcinach wynosiła 86 osób (81 mężczyzn i 5 kobiet) w następujących przedziałach wiekowych:

- do 18 lat: 1 osoba;
- od 19 do 29 lat: 42 osoby;
- od 30 do 64 lat: 43 osoby;
- powyżej 65 lat: 0 osób.

7. Liczba pacjentów w Hostelu dla Uzależnionych od Alkoholu „Wspólnota” wynosiła 41 osób (w tym 36 mężczyzn i 5 kobiet) w następujących przedziałach wiekowych:

- do 18 lat: 0 osób;
- od 19 do 29 lat: 2 osoby;
- od 30 do 64 lat: 39 osób;
- powyżej 65 lat: 0 osób.

8. Liczba osób leczonych z powodu uzależnienia od substancji psychoaktywnych w Hostelu dla Uzależnionych od Substancji Psychoaktywnych „Rivotorto” wynosiła 18 pacjentów (w tym 17 mężczyzn i 1 kobieta) w następujących przedziałach wiekowych:

- do 18 lat: 1 osoba;
- od 19 do 29 lat: 0 osób;
- od 30 do 64 lat: 3 osoby;

- powyżej 65 lat: 15 osób.

Rok 2020 to specyficzny i trudny czas, który znacząco wpłynął na sposób funkcjonowania i statystyki dotyczące placówek medycznych. Poszerzyła się również skala uzależnień, jednocześnie utrudniając lub odcinając osoby uzależnione od możliwości uzyskania pomocy.

W 2020 roku zapotrzebowanie na pobyt w Ośrodku Rehabilitacyjnym dla Uzależnionych od Substancji Psychoaktywnych „San Damiano” w Chęcinach, z programem średnioterminowym (czas pobytu od 6 – 12 m-cy), było bardzo duże. Problemem była jednak dostępność leczenia, która została ograniczona w momencie wybuchu epidemii COVID-19.

W sierpniu 2020 roku przyjęcia nowych pacjentów zostały czasowo wstrzymane w związku z faktem objęcia ośrodka izolacją domową. Większość pacjentów i część kadry terapeutycznej została zarażona wirusem i przebywała w tym czasie w ośrodku.

Ośrodek Rehabilitacyjny dla Uzależnionych od Substancji Psychoaktywnych „San Damiano” w 2020 roku posiadał kontrakt na 15,72 miejsc refundowanych przez NFZ, dysponował przy tym miesięcznie 22 łózkami. Przeciętna liczba pacjentów w 2020 roku oscylowała między 12 a 13, dopiero w okresie od września do grudnia 2020 roku liczba ta nieznacznie wzrosła.

Leczenie uzależnień, to podstawowe zadanie Ośrodka „San Damiano”, hostele skupiają swe działania na ograniczaniu szkód i reintegracji społecznej (wdrażanie programów readaptacji społecznej).

W strukturach placówki funkcjonują dwa hostele:

- 1) Hostel dla Uzależnionych od Substancji Psychoaktywnych „Rivotorto” w Chęcinach.
- 2) Hostel dla Uzależnionych od Alkoholu „Wspólnota” w Połańcu.

Hostele przyjmują pacjentów po ukończonej wcześniej terapii podstawowej. Hostele cieszyły się w 2020 r. dużą popularnością, pobyty w tych placówkach umożliwiały pacjentom w trudnych sytuacjach życiowych uniknąć bezdomności. Pacjenci zyskiwali czas na znalezienie pracy i podjęcie samodzielnego życia. Terapia prowadzona w ww. placówkach skupiała się na działaniach post rehabilitacyjnych.

W Hostelu dla Uzależnionych od Alkoholu w Połańcu średnia liczba pacjentów wynosiła 13, natomiast kolejki oczekujących wynoszą kilka miesięcy. Liczba miejsc refundowanych przez NFZ wynosiła 12.

Kadra Ośrodka „San Damiano” to zespół 8 osób z wyższym wykształceniem pedagogicznym, psychologicznym i medycznym oraz 2 dyplomowane pielęgniarki. 6 osób

posiada certyfikat Ministra Zdrowia w zakresie terapii uzależnień, 1 osoba posiada certyfikat instruktora terapii uzależnień. Ponadto, w ośrodku pracuje 2 psychologów oraz 1 lekarz psychiatra.

W filii w Połańcu pracują 2 osoby z certyfikatem specjalisty psychoterapii uzależnień, 1 instruktor terapii uzależnień oraz 1 lekarz psychiatra.

Podobnie, jak to miało miejsce w lecznictwie stacjonarnym, w lecznictwie ambulatoryjnym epidemia COVID-19 wpłynęła na ograniczenie dostępności usług medycznych. Ograniczono częstotliwość lub zaprzestano prowadzenia terapii grupowych m.in. dlatego, że pacjenci unikali spotkań zbiorowych z uwagi na ryzyko zakażenia. W ten sposób osoby uzależnione oraz rodziny osób uzależnionych miały mniejsze możliwości korzystania z istotnego dla nich wsparcia, jakim jest program terapii grupowej. Do czasu odwołania stanu epidemii zaprzestano organizacji grup dla osób współuzależnionych – członków rodzin osób uzależnionych od narkotyków, grup dla rodzin osób uzależnionych od alkoholu oraz szeregu grup dla osób uzależnionych (grupa wstępna, zaawansowana i edukacyjno–motywacyjna dla osób uzależnionych od alkoholu).

W lecznictwie ambulatoryjnym prowadzona była natomiast terapia indywidualna. Z uwagi na epidemię, większość wizyt odbyła się online, poprzez wykorzystanie środków komunikacji na odległość (telefon, skype, messenger i inne). W ten sam sposób w 2020 roku prowadzona była terapia rodzin.

Epidemia ograniczyła prowadzenie działań profilaktycznych w szkołach na terenie powiatu kieleckiego (profilaktyka uniwersalna), w niewielkim zakresie realizowana zaś była profilaktyka selektywna (MOW). Zawieszona została współpraca z podobnymi ośrodkami w Europie Środkowej, zwłaszcza na Słowacji i w Czechach.

Skala zjawiska uzależnienia i eksperymentowania z narkotykami jest trudna do oszacowania, z obserwacji wynika jednak, że powszechność tych zjawisk nie uległa zmianie, istnieją przesłanki do tego by stwierdzić, że w niektórych środowiskach pogłębiły się. Na rynku narkotykowym królują dopalacze.

Problemem osób eksperymentujących z narkotykami jest najczęściej mała świadomość dużego ryzyka szybkiego uzależnienia i skutków zdrowotnych ich zażywania. W czasie pandemii rodzice dzieci używających narkotyków mają dodatkowo utrudnione możliwości znalezienia profesjonalnej pomocy wśród specjalistów. Pandemia fałszywie uspokoiła rodziców, większość z nich żyje w przekonaniu, że wraz z pojawieniem się izolacji narkotyki zniknęły.

Stowarzyszenie „Nadzieja Rodzinie”

W Poradni Leczenia Uzależnień od Substancji Psychoaktywnych, będącej w strukturach Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej „Nadzieja Rodzinie” w Kielcach, w roku 2020 przyjęto 159 pacjentów (124 mężczyzn i 35 kobiet). Podział wiekowy pacjentów leczących się w 2020 roku jest następujący:

- 0-18 lat - 7 osób;
- 19-65 lat - 151 osoby;
- ponad 65 lat - 1 osoba.

Łącznie udzielono 717 świadczeń, z czego 294 porady, 419 indywidualnych sesji psychoterapeutycznych oraz 4 sesje terapii dla rodzin osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych.

Zatrudniony personel medyczny w Poradni Uzależnień od Substancji Psychoaktywnych to: 1 lekarz psychiatra, 1 psycholog, 2 specjalistów psychoterapii uzależnień oraz 3 specjalistów psychoterapii uzależnień w trakcie specjalizacji.

Stowarzyszenie „Nadzieja Rodzinie” prowadzi również 2 placówki stacjonarne: Ośrodek Rehabilitacji dla Osób z Uzależnieniem od Substancji Psychoaktywnych w Pałęgach oraz Hostel dla Osób z Uzależnieniem od Substancji Psychoaktywnych w Kielcach.

W 2020 roku w Ośrodku przebywało 69 pacjentów (64 mężczyzn i 5 kobiet), w ramach 6117 świadczeń (osobodni). Przedział wiekowy pacjentów:

- 0-18 lat - 14 osób;
- 19-29 lat - 55 osób;
- powyżej 30 lat – 0 osób.

Kadra Ośrodka: 1 lekarz psychiatra, 1 psycholog/instruktor terapii uzależnień, 1 psycholog/specjalista psychoterapii uzależnień, 4 specjalistów psychoterapii uzależnień, 1 specjalista psychoterapii uzależnień w trakcie specjalizacji, 1 wychowawca, 1 pielęgniarka.

W Hostel w 2020 roku przebywało 26 pacjentów (24 mężczyzn i 2 kobiety), w ramach 3520 świadczeń (osobodni). Przedział wiekowy pacjentów:

- 0-18 lat - 0 osób;
- 19-29 lat - 15 osób;
- ponad 30 lat – 11 osób.

Kadra Hostelu: 1 psycholog, 1 instruktor terapii uzależnień, 2 specjalistów psychoterapii uzależnień.

Kadra pracująca w placówkach leczenia uzależnień od substancji psychoaktywnych zauważa u pacjentów znaczący wzrost problemów w zakresie zaburzeń psychiatrycznych oraz osobowościowych. Na przestrzeni ostatnich lat do Ośrodka nadal przyjmowane są osoby młode. Wielu pacjentów zgłasza się do Ośrodka na mocy postanowienia sądu obligującego do nakazu leczenia, aż do ukończenia cyklu terapeutycznego.

Praca terapeutyczna z osobami uzależnionymi nie przebiega według z góry ustalonego szablonu. Każdy pacjent jest inny, stąd i różnego rodzaju problemy napotymane podczas terapii. Jednym z największych problemów w pracy z osobami uzależnionymi jest ich brak motywacji i opór przed dostrzeżeniem problemu związanego z daną substancją oraz z dostrzeżeniem szkodliwych konsekwencji wynikających z przyjmowania tejże substancji.

W grupie osób uzależnionych, które przyjmowane są do Ośrodka dominującymi, zażywany substancjami psychoaktywnymi są: dopalacze, amfetamina, MDMA, mefedron, marihuana, leki zawierające pseudoefedrynę, barbiturany. Narkotyki stanowią obecnie bardziej zróżnicowaną grupę. Powszechne jest również zjawisko politoksykomanii, czyli jednoczesne przyjmowanie kilku substancji psychoaktywnych. Ogólnie wszystkie narkotyki są częściej używane przez mężczyzn. Różnica wyraźnie jest widoczna w przypadku przyjmowania substancji w sposób intensywny lub regularny.

Z punktu widzenia placówki, skala narkomanii cały czas przejawia tendencje wzrostowe, co powoduje konieczność podejmowania dalszych działań profilaktycznych i leczniczych, jak również kontynuowania inicjatyw już istniejących.

Stowarzyszenie „Nadzieja Rodzinie” w 2020 roku, przy wsparciu finansowym z różnych instytucji publicznych inicjowało szereg zadań publicznych, których intencją było kreowanie wśród młodych ludzi przekonania o korzyściach płynących z prowadzenia zdrowego trybu życia oraz życia w trzeźwości i bez stosowania używek.

Stowarzyszenie Nadzieja Rodzinie w ramach działań z zakresu profilaktyki uniwersalnej, selektywnej i wskazującej zrealizowano w 2020 roku następując projekty:

- „Program wczesnej interwencji FRED”;
- „Zanim będzie za późno!”;
- „Organizacja czasu wolnego z programem profilaktycznym dla dzieci i młodzieży z terenu Miasta Kielce w klubach, sportowych, świetlicach i organizacjach pozarządowych”;
- „Organizacja letniego wypoczynku dla dzieci i młodzieży połączonego z profilaktyką uzależnień – formy stacjonarne”;

- „Złap się wolności od uzależnienia”.

Stowarzyszenie Pomocy ARKA NOEGO Rodzinna Poradnia Leczenia Uzależnień i Współuzależnień

Stowarzyszenie Pomocy Arka Noego realizuje szereg projektów wspierających proces readaptacji społecznej. Poprzez terapię udziela wsparcia, a także kształtuje umiejętności pełnienia ról społecznych przez osoby uzależnione i/lub eksperymentujące z substancjami psychoaktywnymi. Celem stowarzyszenia jest promowanie zintegrowanych metod holistycznego podejścia do zdrowia poprzez organizację zajęć sportowych, rekreacyjnych i terapeutycznych oraz zajęć mających na celu wykształcenie wśród dzieci i młodzieży kompetencji społecznych i obywatelskich. Ponadto poradnia systematycznie współpracuje z młodzieżowymi ośrodkami wychowawczymi, młodzieżowymi ośrodkami socjoterapii, zespołem kuratorskiej służby sądowej, sądami, jednostkami samorządu terytorialnego.

Poniższe tabele przedstawiają ilość osób leczonych w placówce z powodu uzależnienia i/lub eksperymentowania z substancjami psychoaktywnymi, a także liczby porad udzielonych w przedmiotowym zakresie.

Tabela 8. Dane dotyczące Poradni Leczenia Uzależnień dla Dzieci i Dorosłych.¹¹

Okres	01.01.2020 r. – 31.12.20120 r.			
Porady				
Liczba pacjentów ogółem	W tym liczba dzieci i młodzieży w wieku do 18 lat	W tym liczba pacjentów w wieku 65 lat i więcej	W tym kobiety	Teleporady
317	169	1	118	41

W Poradni świadczenia udzielane są przez: 1 specjalistę psychiatrii, 1 specjalistę psychiatrii dzieci i młodzieży (specjalistę seksuologii), 1 specjalistę terapii uzależnień (psychoterapeutę), 1 superwizora klinicznego, 24 specjalistów terapii uzależnień (w tym dwóch w trakcie certyfikacji).

Stowarzyszenie Pomocy Arka Noego Rodzinna Poradnia Leczenia Uzależnień i Współuzależnień w 2020 r. realizowało następujące programy profilaktyki uniwersalnej, selektywnej i wskazującej :

- „Candis" specjalistyczny program dla użytkowników marihuany;
- Grupa wsparcia dla osób z rodzin z problemem uzależnień;

¹¹ Źródło: Stowarzyszenie Pomocy ARKA NOEGO Rodzinna Poradnia Leczenia Uzależnień i Współuzależnień w Skarżysku – Kamiennej.

- POP (Program Ograniczania Picia), którego podstawową przesłanką jest założenie, że pacjenci, którym zaoferowano możliwość wyboru celu terapii mają większe szanse na sukces terapeutyczny, o czym świadczy ich zaangażowanie w realizację celów, które sami sobie stawiają/wybierają.

Wśród osób zażywających substancje psychoaktywne powszechne jest przyjmowanie różnych tego typu środków, z kolei indywidualne modele konsumpcji obejmują używanie eksperymentalne, problemowe i uzależnieniowe. Wśród pacjentów poradni, substancji psychoaktywnych używają częściej mężczyźni. Różnica ta jest widoczna przede wszystkim w regularności i intensywności ich zażywaniu. Wśród pacjentów poradni zauważono, że znacznie rozpowszechnione jest używanie konopi indyjskich aniżeli innych substancji. Należy zaznaczyć, że konsumpcja heroiny oraz innych opioidów kształtuje się na niskim poziomie, jednak zażywanie tych właśnie środków narkotycznych wiąże się z najbardziej szkodliwymi formami konsumpcji.

Biorąc pod uwagę liczbę pacjentów poradni w 2020 roku należy wskazać, że poziom uzależnienia i eksperymentowania z substancjami psychoaktywnymi jest bardzo dużym problemem na terenie powiatu skarżyskiego. Wiek inicjacji z przedmiotowymi substancjami z roku na rok obniża się, a liczba osób zmagających się z tym problemem rośnie.

Terapeuci napotykają często na wiele trudności związanych z prowadzoną terapią, m.in. na brak zaangażowania i motywacji pacjentów do podjęcia leczenia, osobiste trudności pacjenta (zamknięcie w sobie i wycofanie) oraz traumatyczne doświadczenia pacjenta (przemoc fizyczna, psychiczna i seksualna).

W 2020 roku jednym z priorytetów działalności Stowarzyszenia Pomocy Arka Noego Rodzinnej Poradni Leczenia Uzależnień i Współuzależnień było przeciwdziałanie patologiom społecznym, z naciskiem na uzależnienia od alkoholu oraz środków odurzających i substancji psychotropowych, i w tym celu:

- a) utrzymywano systematyczną współpracę z jednostkami samorządu terytorialnego z placówkami oświatowymi i środowiskiem lokalnym, ośrodkami pomocy społecznej, z przedstawicielami straży, policji i sądów;
- b) pracownicy poradni utrzymywali również ścisłe kontakty z przedstawicielami innych poradni psychologiczno-pedagogicznych z województwa świętokrzyskiego oraz innych instytucji działających w szeroko rozumianym sektorze służby zdrowia oraz pomocy społecznej;

- c) udzielano wsparcia dzieciom, młodzieży, ich rodzicom/opiekunom, nauczycielom;
- d) angażowano się w różnorodne przedsięwzięcia lokalne;
- e) dążono do pozyskania środków celem wdrożenia innowacyjnych metod terapeutycznych;
- f) zwiększano zasoby kadrowe (w poradni zatrudnieni są zarówno doświadczeni specjaliści mający wysokie kwalifikacje zawodowe, jak i osoby młode, które czerpiąc z doświadczeń starszych pracowników, wnoszą do placówki propozycje nowych form działań, innowacyjnych rozwiązań, zgodnych z aktualnymi osiągnięciami nauki);
- g) zwiększano kompetencje zawodowe poprzez udział w szkoleniach i kursach.

Świętokrzyskie Centrum Psychiatrii w Morawicy - Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia

W strukturze Wojewódzkiego Ośrodka Terapii Uzależnienia znajdują się: Oddział Leczenia Alkoholowych Zespołów Absencyjnych (Detoksykacyjny), Oddział Terapii Uzależnienia od Alkoholu XII – męski, Oddział Terapii Uzależnienia od Alkoholu XIII – koedukacyjny i Poradnia Leczenia Uzależnień.

W 2020 r. liczba leczonych z powodu uzależnienia i/lub eksperymentowania z substancjami psychoaktywnymi wyniosła łącznie 107 osób, co obrazuje tabela poniżej:

Tabela 9. Ilość osób leczonych z powodu uzależnienia lub eksperymentowania z substancjami psychoaktywnymi w 2020 roku – z rozpoznaniem głównym.¹²

Liczba osób leczonych we wszystkich jednostkach WOTUW w 2020 roku z rozpoznaniem głównym F11-F12-F13-F14-F15-F16-F17-F18					
płeć	wiek				razem
	> 18	19-29	30-64	65 <	
kobiety	1	6	22	2	31
mężczyźni	1	26	47	2	76
Razem	2	32	69	4	107

¹² Źródło: Świętokrzyskie Centrum Psychiatrii w Morawicy.

Tabela 10. Ilość osób leczonych z powodu uzależnienia lub eksperymentowania z substancjami psychoaktywnymi w 2020 roku – z rozpoznaniem współistniejącym.¹³

Liczba osób leczonych we wszystkich jednostkach WOTUW w 2020 roku z rozpoznaniem współistniejącym F11-F12-F13-F14-F15-F16-F18-F-19					
pleć	wiek				razem
	> 18	19-29	30-64	65 <	
kobiety	-	1	6	1	8
mężczyźni	-	17	45	-	62
Razem	0	18	51	1	70

W 2020 roku liczba porad udzielonych w ramach Poradni Leczenia Uzależnień wyniosła 333. Z uwagi na fakt, że oddziały całodobowe rozliczane są tzw. osobodniem, nie jest możliwe ustalenie liczby porad. Nie udzielono ani jednej porady pacjentom w Poradni Leczenia Uzależnienia z rozpoznaniem współistniejącym.

Tabela 11. Liczba udzielonych porad pacjentom w Poradni Leczenia Uzależnień w 2020 roku - z rozpoznaniem głównym.¹⁴

Liczba udzielonych porad pacjentom w Poradni Leczenia Uzależnień w 2020 roku z rozpoznaniem ogólnym F11-F12-F13-F14-F15-F16-F18-F-19					
pleć	wiek				razem
	> 18	19-29	30-64	65 <	
kobiety	1	9	88	5	103
mężczyźni	5	73	152	-	230
Razem	6	82	240	5	333

Wszystkie jednostki wchodzące w skład Wojewódzkiego Ośrodka Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia w Kielcach, są placówkami leczniczymi nie prowadzącymi działalności profilaktycznej. Jednakże w ramach psychoterapii uzależnienia są wprowadzone elementy profilaktyki wskazującej, która kierowana jest do osób, u których rozpoznano pierwsze objawy zaburzeń lub szczególnie zagrożonych rozwojem problemów wynikających z używania substancji psychoaktywnych, a które są uzależnione od alkoholu.

¹³ Źródło: Świętokrzyskie Centrum Psychiatrii w Morawicy.

¹⁴ Źródło: Świętokrzyskie Centrum Psychiatrii w Morawicy.

Z danych Świątokrzyskiego Centrum Psychiatrii wynika, że w 2020 roku we wszystkich jednostkach WOTUM przyjęto 2 962 pacjentów, z czego tylko 177 osób to osoby z rozpoznaniem uzależnienia od środków psychoaktywnych lub z rozpoznaniem współwystępowania uzależnienia od środków psychoaktywnych. Pozostali pacjenci leczyli się z powodu uzależnienia od alkoholu.

Poradnia Profilaktyki, Leczenia i Terapii Uzależnień Stowarzyszenia MONAR Kielce

W 2020 r. poradnia w ramach przyznanej dotacji z Urzędu Miasta Kielce zaangażowana była w prowadzenie następujących przedsięwzięć:

- prowadzenie Mobilnego Punktu Konsultacyjnego na terenie Miasta Kielce;
- realizowanie programów wspierających proces terapeutyczny i rehabilitacyjny osób uzależnionych od narkotyków oraz członków ich rodzin;
- prowadzenie Punktu Konsultacyjnego z telefonem zaufania dla osób uzależnionych od środków psychoaktywnych i ich rodzin;
- prowadzenie Hostelu oraz zajęć terapeutycznych dla osób uzależnionych od narkotyków po ukończonej terapii.

Kadra Poradni liczy 7 osób, w tym 4 osoby posiadają certyfikat specjalisty psychoterapii uzależnień. Ponadto: 1 psychologa, 1 lekarza psychiatrę i 1 sekretarkę medyczną.

W 2020 r. liczba pacjentów leczonych w poradni wyniosła ogółem 50 osób, z czego było to 7 kobiet i 43 mężczyzn. Poniższe dane zawarte w tabelach przedstawiają liczę osób z uwzględnieniem wieku i płci.

Tabela 12. Dane z uwzględnieniem wieku i płci osób leczonych w Poradni Profilaktyki, Leczenia i Terapii Uzależnień Stowarzyszenia MONAR Kielce.¹⁵

Kategoria wiekowa	Mężczyźni	Kobiety	Razem
0-18	3	1	4
19-29	20	5	25
30-64	20	1	21
65 i więcej	0	0	0
Ogółem	43	7	50

¹⁵ Źródło: Poradnia Profilaktyki, Leczenia i Terapii Uzależnień Stowarzyszenie MONAR Kielce.

Ośrodek Leczenia, Terapii i Rehabilitacji Uzależnień dla Dzieci i Młodzieży w Lutej Stowarzyszenie MONAR

Ośrodek Leczenia, Terapii i Rehabilitacji Uzależnień dla Dzieci i Młodzieży w Lutej jest placówką dysponującą 40 miejscami dla uzależnionych. W 2020 roku Ośrodek przyjął 71 osób. Liczba leczonych pacjentów w 2020 roku wyniosła w sumie 100 osób. Większość pacjentów posiadała wykształcenie gimnazjalne/zawodowe (48) oraz średnie (24).

W Ośrodku prowadzony jest program terapeutyczny dla osób z uzależnieniem behawioralnym oraz ich rodzin i bliskich podejmujących leczenie w Ośrodku Monar w Lutej.

Tabela 13. Liczba osób przyjętych do ośrodka w 2020 roku z podziałem na wiek i płeć.¹⁶

Wiek pacjentów przyjętych	Kobiety	Mężczyźni	Razem
do 17 lat 11 m-cy 29 dni	5	29	34
od 18 do 24 lat	1	26	27
powyżej 24 lat	1	9	10
Razem:	7	64	71

Tabela 14. Liczba osób przyjętych do ośrodka w 2020 roku z podziałem na przebieg dotychczasowego pobytu w placówkach.¹⁷

Osoby przyjęte do ośrodka, które:	Płeć		Razem:
	Kobiety	Mężczyźni	
Nie leczyły się	2	27	29
Przebywały w innym ośrodku MONAR	4	30	34
Przebywały w innej placówce leczniczej	1	7	8
Razem:	7	64	71

W 2020 roku wypisano z ośrodka 80 osób. Poniższa tabela obrazuje powody opuszczenia ośrodka przez pacjentów.

¹⁶ Źródło: Ośrodek Leczenia, Terapii i Rehabilitacji Uzależnień dla dzieci i młodzieży w Lutej

¹⁷ Źródło: Ośrodek Leczenia, Terapii i Rehabilitacji Uzależnień dla dzieci i młodzieży w Lutej

Tabela 15. Liczba osób wypisanych z ośrodka w 2020 roku.¹⁸

Powody wypisu	Płeć		Razem:
	Kobiety	Mężczyźni	
Osoby zaleczone	0	11	11
Osoby, które złamały abstynencję	-	-	-
Osoby, które złamały inne przepisy regulaminu	3	11	14
Osoby wypisane na własne żądanie	6	34	40
Osoby przeniesione do innych ośrodków	0	13	13
Osoby wypisane z ośrodka i ponownie do nie przyjęte	0	0	0
Inne powody – wypis do szpitala	0	2	2
Razem:	9	71	80

Pacjenci po ukończeniu programu leczenia mają możliwość skorzystania z programu postrehabilitacyjnego w hostelu.

OŚRODEK TERAPII UZALEŻNIENIA I WSPÓLUZALEŻNIENIA W KIELCACH

W 2020 roku w Ośrodku Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia w Kielcach przy ul. J. Nowaka Jeziorańskiego 65, z powodu uzależnienia lub eksperymentowania z substancjami psychoaktywnymi leczona była następująca liczba osób:

- z powodu uzależnienia od narkotyków – 1 mężczyzna w wieku 30 lat (69 wizyt);
- z powodu uzależnienia mieszanego – 3 kobiety (26 lat) oraz 11 mężczyzn w wieku 19-35 lat, 4 mężczyzn w wieku 36-64 lata (ogółem 213 wizyt);
- z powodu uzależnienia od leków – 1 kobieta w wieku 54 lata (44 wizyty);

Ośrodek nie realizował programów profilaktycznych oraz nie wdrażał programów readaptacji społecznej. Natomiast pacjenci leczeni w Ośrodku otrzymują informację o możliwości zamieszkania w hostelu w Kielcach lub poza miastem.

W oddziale dziennym terapii uzależnień OTUiW zatrudnionych jest dwóch specjalistów psychologów uzależnień oraz jeden specjalista psychiatra. Natomiast w Poradni Leczenia Uzależnień zatrudnionych jest 5 psychologów – specjalistów psychoterapii uzależnień, 1 psychoterapeuta oraz jeden lekarz specjalista psychiatra.

¹⁸ Źródło: Ośrodek Leczenia, Terapii i Rehabilitacji Uzależnień dla dzieci i młodzieży w Lutej

Zauważono tendencję do wzrostu liczby osób z uzależnieniami mieszanymi, tj. alkohol, narkotyki. Uzależnienia te dotyczą coraz młodszych osób, głównie urodzonych przed 2000 rokiem.

PZU Zdrowie S.A. Oddział Centrum Medyczne ARTIMED w Kielcach – Poradnia Leczenia Uzależnień

W 2020 roku liczba osób leczonych w Poradni Leczenia Uzależnień z powodu uzależnienia i/lub eksperymentowania z substancjami psychoaktywnymi wyniosła 17, z czego 3 osoby to kobiety, a 14 osób to mężczyźni. Najmłodsza osoba była w wieku 17 lat, a najstarsza w wieku 83 lat.

Udzielono 84 porady w związku z uzależnieniem i/lub eksperymentowaniem z substancjami psychoaktywnymi.

Placówka nie realizowała programów profilaktyki uniwersalnej, selektywnej i wskazującej oraz nie wdrażała programów readaptacji społecznej.

W placówce z osobami uzależnionymi pracuje 2 lekarzy specjalistów psychiatrów oraz specjalista terapii uzależnień.

Z punktu widzenia działalności poradni skala problemu uzależnienia i/lub eksperymentowania z substancjami psychoaktywnymi jest wzrostowa. Coraz więcej osób sięga po tego typu substancje, co przedkłada się na zwiększoną liczbę osób uzależnionych. Osoby mają pierwszy kontakt z substancjami psychoaktywnymi w coraz młodszy wiek. Zauważa się tendencję do zwiększonego zainteresowania substancjami tzw. „dopalaczami” ze względu na łatwiejszy dostęp oraz często silniejsze działanie.

Specjaliści pracujący z osobami uzależnionymi, najczęściej zgłaszają problemy związane z brakiem motywacji wewnętrznej tych osób oraz brak regularności w uczęszczaniu na spotkania.

4. PODSUMOWANIE REALIZACJI WOJEWÓDZKIEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII NA LATA 2017-2020 – elementy wybrane

Z uwagi na zakończenie okresu realizacji Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii, ta część raportu stanowić będzie podsumowanie.

Realizatorzy Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2017-2020, w każdym z obszarów działań, wykazywali aktywność adekwatną do swoich

kompetencji i posiadanych zasobów. Wszelkie działania i inicjatywy prowadzone były w ramach:

- działań informacyjno-edukacyjnych na rzecz ograniczania stosowania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych i NSP;
- rozwoju kadr uczestniczących w realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania narkomanii;
- działań z zakresu profilaktyki (uniwersalnej, selektywnej i wskazującej);
- redukcji szkód, rehabilitacji i reintegracji społecznej;
- monitorowania sytuacji epidemiologicznej w zakresie używania środków odurzających, substancji psychotropowych i NSP oraz postaw społecznych i reakcji instytucjonalnych.

4.1. Środki zastępcze – analiza skali zjawiska na przestrzeni lat 2017-2020

W 2017 roku skala zjawiska związanego z dystrybucją i przyjmowaniem środków zastępczych tzw. dopalaczy była bardzo duża. Obserwowano znaczny wzrost podaży i konsumpcji, przede wszystkim za sprawą funkcjonowania sklepów stacjonarnych oferujących tego typu substancje (2 sklepy zlokalizowane w Kielcach i Ostrowcu Świętokrzyskim). W czerwcu 2018 roku ostatnie sklepy zlokalizowane w Kielcach i Ostrowcu Świętokrzyskim zostały zamknięte. Ich zamknięcie nie oznaczało, że niedozwolone środki nie były rozpowszechniane za pomocą innych kanałów dystrybucji. Przez kolejne lata Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Kielcach prowadziła, bieżący monitoring działań w realizacji ustawowego zakazu wytwarzania i wprowadzania do obrotu środków zastępczych. Poniżej znajduje się analiza zbiorcza zestawienia z działań kontrolnych podjętych w zakresie nadzoru nad środkami zastępczymi oraz zakazu produkcji i wprowadzania do obrotu nowych substancji psychoaktywnych w województwie świętokrzyskim w latach 2017-2020.

Tabela 16. Działania kontrolno – represyjne podjęte przez Państwową Inspekcję Sanitarną.¹⁹

Rodzaj działań	ROK			
	2017	2018	2019	2020
Liczba sklepów	2	2 (dodatkowo w 3 przypadkach nie stwierdzono wprowadzania)	0	0
Liczba podmiotów wprowadzających środki zastępcze w tych sklepach	22	5	0	0
Liczba kontroli podmiotów wprowadzających do obrotu środki zastępcze	35	6	0	0
Liczba zatrzymanych opakowań środków zastępczych (łącznie z próbkami do badań)	2120	502 + 2,94 kg	0	0
Liczba decyzji wydanych przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa świętokrzyskiego w toku prowadzonych postępowań administracyjnych	154	130	18	4
Kwota nałożonych kar pieniężnych	977 000,00 zł	465 000,00 zł	20 000,00 zł	0,00 zł

W 2017 roku do Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych z terenu województwa świętokrzyskiego wpłynęło łącznie 123 zgłoszenia przypadków podejrzenia zatruc środków zastępczymi. Dotyczyły one głównie mężczyzn (106 przypadków), a pozostałe kobiet (17 przypadków). Najwięcej przypadków zatruc stwierdzono u nastolatków (grupa wiekowa 16-17 lat), gdzie zanotowano łącznie 38 przypadków.

W 2018 roku do Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych z terenu województwa świętokrzyskiego wpłynęło łącznie 72 zgłoszenia przypadków zatruc środkami zastępczymi. Najwięcej zatruc odnotowano w powiecie ostrowieckim – 41 przypadków (w tym 34 w m. Ostrowiec Świętokrzyski). W 2018 roku przypadki zatruc dotyczyły głównie mężczyzn (56 przypadków), a pozostałe kobiet (16 przypadków). Najwięcej zatruc stwierdzono u nastolatków (grupa wiekowa 16-17 lat), gdzie zanotowano łącznie 17 przypadków.

W 2019 roku do Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych z terenu województwa świętokrzyskiego wpłynęło łącznie 21 zgłoszeń przypadków zatruc środkami zastępczymi. Dotyczyły one głównie mężczyzn (16 przypadków), a pozostałe zatrucia dotyczyły kobiet (5 przypadków). Najwięcej przypadków zatruc stwierdzono u nastolatków (grupa wiekowa 17 lat), gdzie zanotowano 6 przypadków.

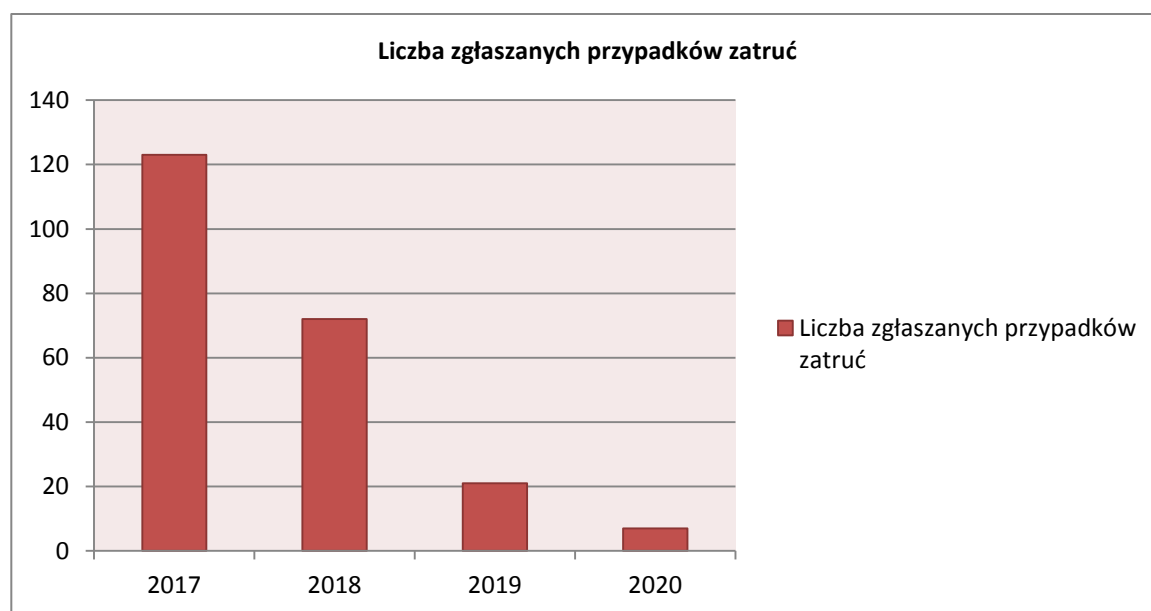
W 2020 roku do Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych z terenu województwa świętokrzyskiego wpłynęło łącznie 7 zgłoszeń przypadków zatruc

¹⁹ Źródło: Świętokrzyski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Kielcach

środkami zastępczymi. Wszystkie zatrucia odnotowano w powiecie ostrowieckim (w tym 6 w m. Ostrowiec Świętokrzyski). Dotyczyły one głównie mężczyzn (6 przypadków), a pozostałe zatrucia dotyczyły kobiety (1 przypadek). Najwięcej przypadków zatruc stwierdzono u nastolatków (grupa wiekowa 16 lat), gdzie zanotowano 4 przypadki.

Poniższy wykres obrazuje skalę spadku odnotowywanych przypadków w poszczególnych latach.

Wykres 1. Liczba zgłaszanych przypadków zatruc środkami zastępczymi w latach 2017-2020.²⁰

Pomimo spadku przypadków zatruc środkami zastępczymi z roku na rok, wciąż substancje te są łatwo dostępne m.in. za pośrednictwem portali internetowych, które najczęściej rejestrowane są poza granicami naszego kraju. Ich niska cena zachęca do sięgania po nie, zwłaszcza młodych ludzi.

Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Kielcach organizowała szereg szkoleń, konferencji dotyczących negatywnych skutków zażywania i produkcji dopalaczy. Pracownicy Stacji prowadzili także spotkania edukacyjne dla szkół gimnazjalnych i ponad gimnazjalnych, na których wyświetlano filmy profilaktyczne i rozdawano materiały edukacyjne.

Wojewódzka Stacja prowadziła akcje informacyjno-edukacyjną wśród uczniów i pedagogów szkół różnego szczebla, mające na celu przekazywanie wiedzy o zagrożeniach,

²⁰ Źródło: Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Kielcach

jakie wiążą się z zażywaniem dopalaczy i innych substancji szkodliwych. Organizowano dla uczniów wiele konkursów i innych przedsięwzięć, zachęcających dzieci i młodzież do aktywnego udziału. Instytucja publikowała na swojej stronie internetowej materiały informacyjne dotyczące np. „Jak rozmawiać z dzieckiem, które podejrzewamy o zażywanie dopalaczy”. Włączono się także w kampanię edukacyjno–profilaktyczną Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji pn. „Narkotyki i dopalacze zabijają. Szkoda Ciebie na takie patoklimaty”.

Wojewódzka Stacja Sanitarno–Epidemiologiczna w Kielcach organizowała spotkania edukacyjne dla uczniów i nauczycieli oraz publikowała na stronie internetowej materiały edukacyjne takie jak np. „Nowe narkotyki poradnik dla nauczycieli”.

4.2. Działalność Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach w latach 2017-2020

Departament Ochrony Zdrowia Urzędu Marszałkowskiego w 2017 roku zorganizował konferencję, która była poświęcona problematyce uzależnień pt. „Przeciwdziałanie narkomanii – wyzwanie cywilizacyjne o zasięgu lokalnym” oraz piknik rodzinny pod hasłem: „Aktywność? Na zdrowie!”. Urząd Marszałkowski wspierał akcję społeczną pod hasłem: „Jak to działa? Edukacyjne filmy o marihuanie i dopalaczach”. Z inicjatywy Departamentu Ochrony Zdrowia zorganizowana została kampania pn. „Po trendy tędy”.

W 2018 roku z inicjatywy Departamentu Ochrony Zdrowia oraz w związku z obchodami Światowego Dnia Zdrowia, zorganizowano akcję profilaktyczną dotyczącą zdrowego stylu życia, w czasie której udzielano porad w zakresie uzależnień, przekazywano informacje o możliwości uzyskania pomocy w tym zakresie (akcja przeprowadzona w siedzibie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach). Ponadto, Urząd uczestniczył w takich wydarzeniach jak Wojewódzki Przegląd Małych Form Teatralnych pn. „Dopalacze–ryzykujesz życiem” czy w XVI Festiwalu Zdrowia w Busku – Zdroju. W ramach obchodów jubileuszu 20-lecia Województwa Świętokrzyskiego zorganizowano piknik rodzinny, na którym swoje stanowisko miało Świętokrzyskie Centrum Psychiatrii. W ramach tego stoiska udzielano porad w zakresie zdrowia psychicznego oraz pomocy uzależnionym i ich rodzinom.

Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach na swojej stronie internetowej publikował informacje zawierające wykaz podmiotów prowadzących leczenie uzależnień, w tym od substancji psychoaktywnych na terenie województwa

świętokrzyskiego w 2019 roku oraz wykaz punktów konsultacyjno-diagnostycznych w zakresie HIV/AIDS w Polsce.

W 2020 roku Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach włączył się w rozpowszechnianie ogólnopolskiej akcji społecznej pn. „Bez chemii na drodze”, która została zapoczątkowana z inicjatywy Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii.

Przy realizacji szkoleń i warsztatów, często były wykorzystywane eksponaty wspomagające zrozumienie z czym wiąże się problem uzależnienia. Wykorzystywano m.in. walizkę „Drug- Box” i narkoogole. Obydwa przedmioty dydaktyczne znajdują się na wyposażeniu Departamentu Ochrony Zdrowia Urzędu Marszałkowskiego.

Zarząd Województwa Świętokrzyskiego co roku, w ramach ogłaszanego konkursu ofert dla organizacji pozarządowych, wskazuje zadania związane z realizacją programów profilaktycznych. Tabela poniżej obrazuje, jakie projekty w latach 2017-2020 otrzymały wsparcie.

Tabela 17. Zestawienie projektów, które w latach 2017-2020 otrzymały wsparcie.²¹

L.p.	Tytuł zadania publicznego	Nazwa realizatora	Kwota dotacji
2017			
1.	„Realizacja kompleksowych programów wczesnej profilaktyki uzależnień CUKIERKI”	Fundacja Wsparcia Psychospołecznego Zielona Przysiań	11 750,00 zł
2.	„Zanim spróbujesz”	Zakład Doskonalenia Zawodowego w Kielcach	10 090,00 zł
3.	„Narkotyki, dopalacze, hazard, Internet – profilaktyka i terapia osób eksperymentujących i uzależnionych”	Stowarzyszenie Pomocy „PRO”	11 500,00 zł
4.	„Archipelag Skarbów”	Fundacja Wychowanie i Profilaktyka im. Jana Pawła II	8 000,00 zł
5.	„Z dala od uzależnień”	Stowarzyszenie „Nadzieja Rodzinie”	12 180,00 zł
6.	„Reintegracja społeczna osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych”	Stowarzyszenie „Nadzieja Rodzinie”	12 320,00 zł
7.	„Zachowaj trzeźwy umysł”	Stowarzyszenie „Nadzieja Rodzinie”	9 910,00 zł
8.	„Zdrowa rodzina wolna od uzależnień”	Stowarzyszenie na Rzecz Osób Bezrobotnych w Ostrowcu Świętokrzyskim	9 250,00 zł

²¹ Źródło: Departament Ochrony Zdrowia Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach.

2018			
1.	„Narkotyki, dopalacze, hazard, Internet–profilaktyka i terapia osób eksperymentujących i uzależnionych”	Stowarzyszenie Pomocy Rodzinie „PRO”	10 000,00 zł
2.	„Świadomy dorosły-bezpieczny podopieczny”	Stowarzyszenie Bezpieczny Powiat Starachowicki	2 000,00 zł
3.	„Realizacja warsztatów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży oraz Punktów Informacyjno-Konsultacyjnych dla rodziców i opiekunów”	Stowarzyszenie PRO-CIVITAS	30 000,00 zł
4.	„Punkt konsultacyjny na terenie Wszechnicy Świętokrzyskiej”	Fundacja HOMINE	25 000,00 zł
5.	„CANDIS-program dla użytkowników marihuany i haszyszu oraz ich rodzin i bliskich”	Stowarzyszenie „Nadzieja Rodzinie”	20 000,00 zł
6.	„Candis-Twoje życie, Twój wybór”	Stowarzyszenie Pomocy „Arka Noego”	8 000,00 zł
2019			
1.	„Punkt konsultacyjny Bodzentyńska 10”	Stowarzyszenie HOMINE	15 000,00 zł
	„Wojewódzki Przegląd Małych Form Teatralnych: DOPALACZE –ryzykujesz życiem”	Polskie Towarzystwo Higieniczne Oddział Kielecki	17 550,00 zł
	„Mówimy NIE uzależnieniom”	Caritas Diecezji Kieleckiej	23 780,00 zł
2.	„Siedem dźwigni skutecznej profilaktyki”	Fundacja Wychowanie i Profilaktyka im. Jana Pawła II	23 670,00 zł
3.	„Wspólny cel”	Stowarzyszenie Pomocy „Arka Noego”	4 000,00 zł
4.	„Reintegracja społeczna osób używających szkodliwie i uzależnionych od substancji psychoaktywnych”	Stowarzyszenie „Nadzieja Rodzinie”	15 000,00 zł
2020			
1.	„Wolni od substancji psychoaktywnych”	Stowarzyszenie „Nadzieja Rodzinie”	28 480,00 zł
2.	„Zanim będzie za późno”	Stowarzyszenie „Nadzieja Rodzinie”	19 640,00 zł

Departament Ochrony Zdrowia Urzędu Marszałkowskiego, w ramach monitorowania sytuacji epidemiologicznej w zakresie używania środków odurzających opracowuje każdego roku, raport pn. „*Monitorowanie problemów narkotyków i narkomanii na terenie województwa świętokrzyskiego*”. Dokument ten stanowi zbiorczą informację o aktualnej sytuacji związanej z narkomanią na terenie województwa świętokrzyskiego. Dane zawarte w corocznym raporcie pochodziły od różnych podmiotów i jednostek, tj. z: Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach, Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Świętokrzyskiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia w Kielcach, Komendy Wojewódzkiej Policji w Kielcach,

Kuratorium Oświaty w Kielcach, Aresztu Śledczego w Kielcach, podmiotów leczenia uzależnień oraz z jednostek samorządu terytorialnego z terenu województwa

Zgodnie z rekomendacjami zawartymi w Wojewódzkim Programie Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2017-2020 oraz zgodnie z metodologią zalecaną przez Europejskie Centrum Informacji o Narkotykach i Narkomanii, w 2019 roku Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach zrealizował badania ankietowe w populacji generalnej wśród młodzieży szkolnej ESPAD. Badania te są przeprowadzane co najmniej co cztery lata. Przeprowadzenie badań zostało zlecone Instytutowi Psychiatrii i Neurologii w Warszawie. Celem badania był pomiar natężenia zjawiska używania przez młodzież substancji psychoaktywnych oraz próba identyfikacji i pomiaru czynników wpływających na rozmiary zjawiska, zarówno po stronie popytu jak i podaży. Głównym założeniem badania było skupienie się na takich kwestiach, jak: dostępność substancji psychoaktywnych (w wymiarze fizycznym jak i psychologicznym), gotowość do podjęcia prób z tymi środkami, przekonania na temat ich szkodliwości, doświadczenia w zakresie problemów związanych z ich używaniem. Ponadto, w ankiecie zawarto pytania dotyczące dostępności alkoholu i tytoniu, korzystania z internetu, gier komputerowych i hazardowych. Z przeprowadzonych badań został sporządzony zbiorczy raport. Wszystkie te kwestie były poddane pomiarowi ilościowemu w celu dokonania oszacowań dla całej populacji uczniów województwa oraz porównania z wynikami ogólnopolskimi oraz wynikami z innych województw, które biorą udział w projekcie.

4.3. Działalność Komendy Wojewódzkiej Policji w Kielcach w latach 2017-2020

Komenda Wojewódzka Policji w Kielcach w latach 2017-2020, aktywnie włączała się w ogólnopolskie akcje, jak np.: „Kręci mnie bezpieczeństwo”, „Trzeba zacząć od dorosłych”, „Narkotyki i dopalacze zabijają”, „Stop dopalaczom”. Świętokrzyscy policjanci aktywnie włączali się nie tylko w akcje o charakterze ogólnopolskim ale także w te organizowane na szczeblu wojewódzkim i lokalnym. Współpracowali w tym zakresie z lokalnymi samorządami oraz z takimi instytucjami jak Kuratorium Oświaty w Kielcach i Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Kielcach.

Komenda Wojewódzka Policji w Kielcach podejmowała działania edukacyjne związane przede wszystkim z założeniami prowadzonego na terenie województwa świętokrzyskiego programu pod hasłem: „Bezpieczne świętokrzyskie na lata 2016-2020”. Program ten miał na celu przeciwdziałanie różnego rodzaju patologiom społecznym, w tym narkomanii.

Rokrocznie Komenda Wojewódzka Policji w Kielcach jak i Komendy Powiatowe włączali się we współorganizowanie Świątokrzkich Dni Profilaktyki. Brali przede wszystkim udział w przygotowywaniu szeregu działań profilaktycznych dla młodzieży o tematyce uzależnień. Przykładowo w 2019 roku podczas Świątokrzkich Dni Profilaktyki, Komenda Powiatowa Policji w Starachowicach we współpracy z Powiatową Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Starachowicach zorganizowała „Przeгляд filmów profilaktycznych”. Przeгляд ten skierowanych był do uczniów szkół podstawowych a filmy dotyczyły tematów związanych z zażywaniem substancji psychoaktywnych, używania przemocy oraz innych zachowań ryzykownych (konfliktu pokoleń, przedwczesnej inicjacji seksualnej).

Oprócz włączania się w różnego rodzaju akcje społeczne, świętokrzkscy policjanci przeprowadzili na terenie województwa świętokrzkiego łącznie ok. 1 380 spotkań edukacyjnych, w których udział wzięło ok. 58 833 uczestników – dzieci, młodzież i dorośli. W organizowanych spotkaniach wsparcia policjantom udzielali pracownicy oświaty, jak i przedstawiciele Powiatowych Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych. Organizowane spotkania miały na celu podniesienie poziomu wiedzy uczestników na temat zjawiska narkomanii oraz skutków zażywania narkotyków, w tym nowych substancji psychoaktywnych.

Ponadto, świętokrzkscy policjanci współorganizowali z samorządami lokalnymi i innymi instytucjami, konkursy profilaktyczne dla dzieci i młodzieży. Forma konkursowa była bardzo różnorodna, dostosowana do wieku uczestników i tematyki. Konkursy polegały nie tylko na przygotowaniu prac plastycznych, ale także na rozwiązywaniu quizów, kalamburów czy przygotowywaniu filmów i inscenizacji. Atrakcyjna forma miała na celu zachęcenie do wzięcia w nich udziału oraz jednocześnie skuteczny przekaz.

Świątokrzkscy policjanci włączali się również w konferencje zorganizowane na terenie województwa świętokrzkiego. Podczas tych spotkań policjanci dzielili się swoją wiedzą i doświadczeniem dotyczącym przeciwdziałania narkomanii i zwalczania przestępczości narkotykowej. Brali udział m.in. w takich konferencjach jak: „Przeciwdziałanie narkomanii - wyzwanie cywilizacyjne o zasięgu lokalnym”; „Dopalacze – nowa twarz problemu społecznego”; „Razem możemy więcej”; „Człowiek i jego środowisko”; „V Gala Profilaktyki PaT i Wolontariatu”.

Komenda podejmowała także działania w zakresie monitoringu, w ramach działającej od 5 października 2016 roku Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa. Informacje prezentowane na ww. mapie uwzględniają wybrane kategorie przestępstw i wykroczeń,

jak i zagrożenia, które mieszkańcy w swoim subiektywnym odczuciu uznali za zagrażające ich bezpieczeństwu. Jedną z takich kategorii zgłaszanych zagrożeń było używanie środków odurzających.

Komenda Wojewódzka Policji w Kielcach oprócz działalności informacyjno-edukacyjnej i profilaktycznej, cały zajmowała się zwalczaniem zjawiska przestępczości narkotykowej na terenie województwa świętokrzyskiego. Wspecjalizowane struktury policyjne nieprzerwanie zajmowały się docieraniem do osób i grup przestępczych zajmujących się produkcją i rozprowadzaniem narkotyków. Dzięki pracy policji, na terenie województwa świętokrzyskiego ograniczono dostępność do wielu rodzajów narkotyków tak jak: marihuana, amfetamina, haszysz czy tzw. dopalaczy.

4.4. Działalność Kuratorium Oświaty w Kielcach w latach 2017-2020

Kuratorium Oświaty w Kielcach prowadziło swoje działania informacyjno-edukacyjne, mające na celu utrwalenie bezpiecznego modelu szkoły oraz widzenia profilaktyki narkomanii jako stałego elementu kompleksowych działań dydaktycznych i wychowawczych. Włączało się w upowszechnianie ogólnopolskich kampanii, takich jak np.: „Narkotyki i dopalacze zabijają. Szkoda Ciebie na takie patoklimaty” oraz „Nie hejtuję – reaguję”.

Współorganizowało konferencje naukowo-szkoleniowe skierowane do osób pracujących z dziećmi i młodzieżą. Jedną z takich konferencji pn. „Rodzina polska w koncepcji odradzającego się państwa po 100 latach odzyskania niepodległości w 1918 roku” dotyczyła procedury sądowego kierowania na leczenie odwykowe oraz algorytmów postępowania kadry pedagogicznej w przypadku ujawnienia u uczniów czynów karalnych i występowania przejawów demoralizacji.

Wspólnie ze Świętokrzyskim Centrum Profilaktyki i Edukacji w Kielcach zorganizowano dwie edycje szkoleń skierowanych do nauczycieli pn. „Narkotyki i dopalacze w szkole XXI wieku”.

Kuratorium Oświaty w Kielcach, współorganizowało Świętokrzyskie Dni Profilaktyki oraz włączyło się w organizację „V Zlotu Szkół Promujących Zdrowie” w ramach Festiwalu Zdrowia w Busku-Zdroju. Brano również udział w profilaktycznym programie w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych pn. „ARS, czyli jak dbać o miłość”.

Kuratorium Oświaty w Kielcach podejmowało cykliczne działania, które były skierowane do uczniów, pedagogów i opiekunów. W ramach Świętokrzyskiej Sieci

Przedszkoli i Szkół Promujących Zdrowie, koordynowano działania profilaktyczne w zakresie uzależnień.

Na stronie internetowej Kuratorium Oświaty w Kielcach systematycznie publikowano poradniki dla dyrektorów szkół oraz pracujących w nich pedagogów. Rozsyłano również materiały informacyjno-edukacyjne bezpośrednio do placówek oświatowych, takie jak np. publikacja pn. „Miłość, wolność i odpowiedzialność” – dotycząca problemu ochrony dzieci przed uzależnieniami.

4.5. Działalność Aresztu Śledczego w Kielcach w latach 2017-2020

Areszt Śledczy w Kielcach w sposób ciągły realizował przede wszystkim podstawowy program terapii uzależnień, który miał na celu: leczenie, rehabilitację, przygotowanie pacjenta do życia w trzeźwości oraz uświadomienie mu, że uzależnienie jest chorobą.

Działania podejmowane przez Areszt, wiązały się przede wszystkim z prowadzeniem zajęć o charakterze terapeutyczno - resocjalizacyjnym dla osób odbywających karę a borykających się z problemami wynikającymi z uzależnień i zażywania substancji psychoaktywnych. Podczas pobytu na Oddziale Terapeutycznym, osadzeni korzystali nie tylko z zajęć grupowych, ale przede wszystkim ze spotkań o charakterze indywidualnym. Prowadzone oddziaływania miały na celu uświadomienie osadzonym istoty ich uzależnienia oraz pokazanie jakie problemy wiążą się z zażywaniem substancji psychoaktywnych.

Areszt Śledczy w Kielcach zrealizował następujące programy profilaktyczne (resocjalizacyjne), tj.:

- 1) „Na zdrowie”
- 2) „Pokolenie HIV Minus”
- 3) „Szczepnij zdrowie – ratuj życie”
- 4) „Stawiam na trzeźwość”
- 5) „Trzeźwość”.

Dzięki włączeniu się w programy profilaktyczne osadzeni nabyli wiedzę nie tylko dotyczącą samego uzależnienia ale i dotyczącą uzależnień behawioralnych i ryzyka zakażenia wirusem HIV.

W kolejnych latach kontynuowano działania w zakresie dwóch programów z profilaktyki wskazującej tj.: „Na zdrowie” i „Pokolenie HIV Minus”.

Areszt Śledczy w Kielcach w 2020 roku prowadził działalność edukacyjną, poprzez organizowanie spotkań pacjentów oddziałów terapeutycznych z młodzieżą szkolną oraz

nauczycielami. Spotkania te miały właściwości terapeutyczne dla pacjentów, a młodzież dowiedziała się dzięki nim, jak zgubne potrafi być uzależnienie.

4.6. Działalność Świętokrzyskiego Centrum Doskonalenia Nauczycieli w latach 2017-2020

Świętokrzyskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli podejmowało działania ukierunkowane przede wszystkim na upowszechnianie rekomendowanych programów profilaktycznych. Wiedza o ww. programach upowszechniana była w trakcie cyklu konferencji, którymi były np.: „Program wychowawczo-profilaktyczny szkoły i placówki”; „Zdrowo i bezpiecznie na wakacjach”; „Proces kształcenia i wychowania w aspekcie zmian organizacyjnych OHP”.

Podejmowano także działania związane z organizowaniem przez centrum kursów doskonalących i szkoleń, takich jak: „Jak planować i realizować w klasie zadania wynikające z programu wychowawczo-profilaktycznego”; „Przyjaciele Zippiego”; „Działania promocyjno-edukacyjne w placówce oświatowej”.

Udział w spotkaniach umożliwił nauczycielom nabycie wiedzy i przygotowanie się do wdrażania rekomendowanych programów profilaktycznych.

Świętokrzyskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli podejmowało także działania ukierunkowane na przygotowanie pedagogów do pracy wychowawczej w dobie pandemii. Między innymi w tym celu włączono się w projekt pn. „Szkoła Off Road – relacje w szkole”. Projekt ten dotyczył budowania relacji pomiędzy nauczycielem a uczniem w dobie pandemii, a więc bez kontaktu bezpośredniego.

4.7. Wykonywanie świadczeń zdrowotnych w zakresie leczenia i rehabilitacji osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych w latach 2017-2020

Dane przekazane przez Świętokrzyski Oddział Wojewódzki Narodowego Funduszu Zdrowia w Kielcach wskazuje, że w latach 2017-2020 osobom uzależnionym od narkotyków były udzielane świadczenia zdrowotne zarówno w trybie opieki stacjonarnej i ambulatoryjnej.

W latach 2017-2020 największą zrealizowaną wartość świadczeń, w danym zakresie odnotowały następujące placówki.²²

²² Dane przekazane przez Narodowy Fundusz Zdrowia Świętokrzyski Oddział Wojewódzki w Kielcach pismem: znak: WSOZ-DMAPS.036.2.2018ŚWOWNFZ.1.AK z dnia 17.01.2018 r.; znak: M WSOZDMAPS.036.1.2020.AK z dnia 23.01.2020 r.; znak: WSOZ-DMAiPS.036.1.2021.AK z dnia 14.01.2021 r.

- *świadczeń w zakresie terapii uzależnienia od substancji psychoaktywnych innych niż alkohol*” odnotowano w Klasztorze Podwyższenia Krzyża Świętego Zakonu Braci mniejszych Konwentualnych (Franciszkanów) z siedzibą w Chęcinach;
- *świadczeń w zakresie rehabilitacji dla uzależnionych od substancji psychoaktywnych* odnotowano w Stowarzyszeniu MONAR Ośrodek Leczenia, Terapii i Rehabilitacji Uzależnień dla dzieci i młodzieży w Lutej;
- *świadczeń w zakresie świadczeń dla uzależnionych od substancji psychoaktywnych udzielane w hostelu* zrealizowano w Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej „Nadzieja Rodzinie” w Kielcach.

Ponadto, na terenie województwa świętokrzyskiego jedna placówka realizowała świadczenia z zakresu leczenia substytucyjnego – był nią Powiatowy Zakład Opieki Zdrowotnej w Starachowicach.

W latach 2017-2020 kadra pracująca z osobami uzależnionymi od substancji psychoaktywnych w województwie świętokrzyskim stale zwiększała swoją liczebność. W 2017 roku kadra ta liczyła 63 osoby a w 2020 75 osób. W skład tej kadry wchodziło różnego rodzaju specjalistów, którymi byli m.in. lekarz – specjalista psychiatrii, specjaliści terapii uzależnień, instruktorzy terapii uzależnień, psychoterapeuci, psychologowie, specjaliści psychoterapii uzależnień oraz pedagodzy.

WYKAZ TABEL

1. Tabela 1. Dane dotyczące postępowań w sprawach o przestępstwa narkotykowe.
2. Tabela 2. Ilość zabezpieczonych narkotyków.
3. Tabela 3. Rejestr zatruc według wieku i płci od 01.01.2020 r. do 31.12.2020 r.
4. Tabela 4. Rejestr zatruc według miejsca zdarzenia od 01.01.2020 r. do 31.12.2020 r.
5. Tabela 5. Realizacja świadczeń zdrowotnych udzielonych w trybie stacjonarnej i ambulatoryjnej opieki w zakresie leczenia i rehabilitacji osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych w 2020 r.
6. Tabela 6. Ilość pacjentów ze względu na miejsce zamieszkania.
7. Tabela 7. Kadra pracująca z osobami uzależnionymi od substancji psychoaktywnych.
8. Tabela 8. Dane dotyczące Poradni Leczenia uzależnień dla dzieci i dorosłych.
9. Tabela 9. Ilość osób leczonych z powodu uzależnienia lub eksperymentowania z substancjami psychoaktywnymi w 2020 roku – z rozpoznaniem głównym.
10. Tabela 10. Ilość osób leczonych z powodu uzależnienia lub eksperymentowania z substancjami psychoaktywnymi w 2020 roku – z rozpoznaniem współistniejącym.
11. Tabela 11. Liczba udzielonych porad pacjentom w Poradni Leczenia Uzależnień w 2020 roku – z rozpoznaniem głównym.
12. Tabela 12. Dane z uwzględnieniem wieku i płci osób leczonych w Poradni Profilaktyki, Leczenia i Terapii Uzależnień Stowarzyszenia MONAR Kielce.
13. Tabela 13. Liczba osób przyjętych do ośrodka w 2020 roku z podziałem na wiek i płeć.
14. Tabela 14. Liczba osób przyjętych do ośrodka w 2020 roku z podziałem na przebieg dotychczasowego pobytu w placówkach.
15. Tabela 15. Liczba osób wypisanych z ośrodka w 2020 roku.
16. Tabela 16. Działania kontrolno – represyjne podjęte przez Państwową Inspekcję Sanitarną.
17. Tabela 17. Zestawienie projektów, które w latach 2017-2020 otrzymały wsparcie.

WYKAZ WYKRESÓW

1. Wykres 1. Liczba zgłaszanych przypadków zatruc środkami zastępczymi w latach 2017-2020.

Uzasadnienie

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2050) samorząd województwa podejmuje i wspiera działania mające na celu przeciwdziałanie i zwalczanie narkomanii.

Uchwałą Nr XXX/437/17 Sejmik Województwa Świętokrzyskiego w dniu 23 stycznia 2017 roku przyjął do realizacji Wojewódzki Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2017-2020. W myśl art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, organ wykonawczy samorządu województwa corocznie sporządza raport z wykonania w danym roku Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii i efektów jego realizacji, który przedkłada Sejmikowi Województwa w terminie do dnia 31 marca roku następującego po roku, którego dotyczy raport.

Niniejszy raport został sporządzony w oparciu o informacje dotyczące działań i inicjatyw podejmowanych przez Samorząd Województwa Świętokrzyskiego oraz instytucje współrealizujące Wojewódzki Program Przeciwdziałania Narkomanii w latach 2017-2020.